Täysistunto

Torstai 28.11.2019 klo 16.00—19.07

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.07.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.00—17.58) ja puhemies Matti Vanhanen (17.58—19.07).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Uusi edustaja

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Kuhmosta oleva agrologi Tuomas Kettunen, joka varamiehenä Oulun vaalipiiristä on tullut Antti Rantakankaan sijaan, on tänään 28.11.2019 esittänyt puhemiehelle edustajavaltakirjansa ja ryhtynyt hoitamaan edustajantointaan.

Uusi edustaja ohjattiin paikalleen täysistuntosalissa.

3. Jutta Urpilaisen vapautuspyyntö edustajantoimesta

Vapautuspyyntö VAP 14/2019 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Jutta Urpilainen on eduskunnalle 27.11.2019 osoittamassaan kirjeessä pyytänyt vapautusta edustajantoimesta 1.12.2019 alkaen tultuaan nimitetyksi Euroopan komission jäseneksi.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Edustaja Jutta Urpilaiselle myönnettiin vapautus edustajantoimesta 1.12.2019 lukien.

4. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Antti Rinne
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
valtiovarainministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppaministeri Tytti Tuppurainen
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson
liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Päiväjärjestyksen 4. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

4.1. Suullinen kysymys nuorten mielenterveysongelmista (Sanna Antikainen ps)

Suullinen kysymys SKT 68/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Antikainen perussuomalaisten eduskuntaryhmästä, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 **Sanna Antikainen ps:** Arvoisa puhemies! Lämpimät osanotot omasta ja perussuomalaisten eduskuntaryhmän puolesta pitkäaikaisen kansanedustajan Maarit Feldt-Rannan omaisille ja läheisille.

Nuorten mielenterveysongelmat ovat vakava yhteiskunnallinen ongelma. Mielenterveysongelmat ovat kasvaneet viime vuosina räjähdysmäisesti, mutta terveydenhuoltoon ei ole lisätty vastaavasti resursseja, vaan hoitoonpääsy on ruuhkautunut. Masennuksesta kär-

sii jopa 15 prosenttia nuorista, ahdistuneisuudesta 10 prosenttia, ja 10—15 prosentilla on toistuvia itsetuhoisia ajatuksia. Monet näistä ongelmista olisivat hoidettavissa, jos yhteiskunta ottaisi asian vakavasti. Turhan usein hoitoon ei kuitenkaan pääse, vaan nuoret jätetään heitteille. Kysyn: mihin toimiin hallitus ryhtyy varmistaakseen, että mielenterveysongelmista kärsiville nuorille on tarjolla heidän tarvitsemansa hoito silloin kun he sitä tarvitsevat?

16.03 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä myös yhdyn näihin surunvalitteluihin, jotka jo välitettiin myös valtioneuvoston puolesta pitkäaikaisen kansanedustajan Maarit Feldt-Rannan omaisille.

Mitä tulee tähän kysymykseen, niin se on erittäin koskettava ja ajankohtainen kysymys nimenomaan siksi, että lasten ja nuorten osalta heidän mahdollisuutensa saada mielenterveyteen apua ja tukea ei tässä yhteiskunnassa ole kaikilta osin kunnossa. Meidän on tunnustettava, niin kuin tässä edustaja Antikainen jo totesikin, että paikoitellen lasten ja nuorten palveluissa on aukkoja, mikä johtaa siihen, että lapset ja nuoret eivät saa tarvitsemaansa hoitoa. Joka tapauksessa kysymys on todella isosta ryhmästä, ja kun joka viides nuori kärsii mielenterveyshäiriöstä, pidän sitä silloin jo kansansairautena, johon yhteiskunnassa ei ole riittävällä tavalla vakavoiduttu.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.04 **Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turhan usein nuorten mielenterveysongelmia pyritään hoitamaan pelkästään lääkkeillä. Sen sijaan, että nuori ohjattaisiin psykoterapiaan tai vaikeissa tapauksissa jopa osastohoitoon, aivan liian usein hänelle vain annetaan resepti käteen ja lähetetään kotiin. Hoitoon pitäisi päästä nopeammin sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa, mutta erityisesti perustasolle tulisi lisätä resursseja. Montaa nuorta jo muutama keskustelukerta psykiatrisen sairaanhoitajan kanssa voisi auttaa, mutta terapiaa tarvitseville tulisi turvata riittävän tiheät käynnit, jotta parantuminen voisi alkaa. Kysyisin: mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta osana hoitotakuuta myös terapiatakuu toteutuisi?

16.05 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terapiatakuun tulee sisältää kaikki ihmisen kohtaamat vaivat, olivatpa ne sitten mielenterveydellisiä tai muita. Tätä kautta on tärkeätä, ettemme myöskään leimaa erilaisten hoitojen osalta ihmisiä. Hoitotakuu jokaiseen vaivaan on minusta aivan oikea lähestymistapa.

Me hallituksessa jouduimme myöskin hallitusohjelmaneuvotteluissa havahtumaan nyt tähän asiaan, siihen, että näin ei enää jatketa, että ikään kuin asiat vain luikuisivat täältä eduskunnan silmien alta pois. Kyllä nämä asiat on laitettava kuntoon, ja on selvää, että tehtävää riittää vielä seuraavillekin hallituspolville.

Mutta ensimmäinen asia on tehdä mielenterveysstrategia, joka ollaan nyt saatu aikaiseksi. Sen jälkeen on tehtävä ratkaisut myöskin hoitotakuusta, johon jo viittasittekin. Myöskin koko takuuta edeltävä palveluvalikko on laitettava kuntoon, ja sitä kautta olen nyt lähtenyt siitä, että tämä lasten ja nuorten hätä on kaikkein akuutein, eli olemme varautuneet siihen, että erva-alueet, jotka Suomessa vastaavat erikoissairaanhoidosta, ottaisivat omalla asian-

tuntemuksellaan nyt tämän tilanteen käsiin niin, että saataisiin jokaisella erva-alueella nopeasti vaikuttavuutta aikaan siinä, [Puhemies: Aika!] että aloitettaisiin näillä lyhytterapioilla ja lyhytinterventioilla, joihin edustaja jo viittasi.

16.07 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työterveyslaitoksen mukaan mielenterveysongelmien kustannukset ovat jo noin 5,3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Se on todella paljon. Osuus on ollut nousussa, ja se, minkä se meillä vaikuttaa, näyttää olevan EU-maissa aika lailla isoimpia summia. Se vaikuttaa myös tulevaisuuden uraan, ja nuorille on hirveän tärkeää, että siihen puututaan silloin nuorena jo. Mutta olisiko nyt aika miettiä, mitä te teette? Paljonko olette laittamassa rahaa tähän mielenterveysongelman hoitoon? Se nyt on todella aika laittaa kuntoon.

16.07 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveysstrategian toimeenpanoon on varattu seuraaville vuosille tuo 60 miljoonaa euroa ja sitten vielä pysyviin kehyksiin 18 miljoonaa, jotta saadaan myöskin pysyvästi näitä toimia aikaiseksi. Sen lisäksi lasten ja nuorten palveluiden kokonaisuuteen, johon jo tässä edellä ollaan viitattu, on käytettävissä ensi vuonna 10 miljoonaa rahaa. Palveluiden kokonaisuuksiin on saatava vaikuttavuutta aikaan erityisesti peruspalveluissa, ja olemme osoittamassa ensi vuonna hoitotakuun käytännön toteutukseen 70 miljoonaa euroa rahaa. Tämä täytyy tehdä systemaattisesti. Me tarvitsemme ennalta ehkäiseviä toimia, me tarvitsemme ehdottomasti perusterveydenhuollossa tarkempaa toimintalinjaa kuin mitä meillä nyt on ollut, ja sen lisäksi erikoissairaanhoitoonkin on resursseja riitettävä. Ongelma on tosiasiassa kuitenkin se, että perusterveydenhuollossa on pahimpia puutteita erityisesti lievien ja keskivaikeiden mielenterveysongelmien hoidossa, ja jos me emme [Puhemies koputtaa] nopeasti puutu palveluketjujen puutteisiin, tämä hoitotakuu ei tule toteutumaan.

16.09 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin, kun me puhumme lapsista ja nuorista ja lasten ja nuorten hyvinvoinnista, pitää tietenkin muistaa, että lapset ja nuoret viettävät ison osan ajastaan kouluissa. Siksi matalan kynnyksen palveluiden osalta on äärimmäisen tärkeää, että myöskin meidän oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut toimivat niin, että sitä apua on mahdollista saada myöskin siinä omassa tutussa kouluympäristössä.

Tällä hetkellä ongelmana Suomessa on se, että meillä on aika isot alueelliset erot, mitä tulee oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden saatavuuteen. Yhdellä ammattilaisella voi olla 1—12 eri toimipistettä vastuullaan, 700—2 000 oppilasta. Tästä syystä hallitus on varannut tämän hallituskauden aikana lisärahoitusta 29 miljoonaa, jolla on tarkoitus vahvistaa oppilas- ja opiskelijahuollon palveluita niin perusasteella kuin toisella asteella, ja sitä kautta on tarkoitus myöskin huolehtia siitä, että nämä palvelut olisivat nykyistä tasa-arvoisemmin saatavilla eri puolilla Suomea.

16.10 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa rikotaan päivittäin YK:n lasten oikeuksien sopimusta. Lapset ja nuoret eivät pääse hoitoon riittävän nopeasti, hoitoketju on rikkonainen, ja lapsen eteen on vanhempien taisteltava, mikäli heillä on voimavaroja ja osaamista palveluviidakossa. Niin ei pidä tietenkään olla. Mielenterveyspalveluihin on päästävä nopeammin ja matalalla kynnyksellä.

Hallituksen tuleva hoitotakuu ei tarkoita samaa kuin hoitoonpääsy. Terapiatakuun avulla vahvistettaisiin perustason mielenterveyspalveluita ja saataisiin ne matalalla kynnyksellä. Myös vaikuttavia lyhytterapioita tarvitaan perustasolle, kuten palveluvalikoimaneuvosto, joka on sosiaali- ja terveysministeriön alainen jaosto, on todennut. Ministeri Kiuru, kysynkin: onko hallitus valmis rahoittamaan terapiatakuun vaatiman 36 miljoonaa euroa?

16.11 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiahan on käsittelyssä siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja hyvässä keskusteluyhteydessä tästä asiasta myös eduskunnassa keskusteltiin. Oletan, että hallituspuolueet, mutta myös oppositio, haluavat rakentaa laajan yhteisen rintaman siihen, että sekä resurssien osalta että tämän takuun osalta tullaan turvaamaan mielenterveyspalvelut ja niihin pääsy yhteiskunnassa. Asia on siis eduskunnassa käsittelyssä, ja, niin kuin totesin, nämä resurssit, joita äsken kuvasin, ovat varmasti hyvin lähellä jo niitä ehdotuksia, joita tuon terapiatakuun osalta on tehty. Eduskunnassa selvitetään seikkaperäisesti, onko siinä vielä puutteita suhteessa tähän esitettyyn, kansalaisaloitteessa vaadittuun, terapiatakuuseen, vai miten on. Tässä vaiheessa en uskalla ottaa asiaan kantaa, kun tämä keskustelu ei täällä ole vielä alkanut. Mutta selvää on, että lasten näkökulmasta lapsen oikeuksien komitea on huomauttanut Suomea jo paljon aikaa sitten siitä, että lapset [Puhemies koputtaa] ja nuoret eivät pääse mielenterveyshoitoon, ja silti näitä asioita ei ole vielä saatu kuntoon. [Ben Zyskowicz: Teidän budjetissa ei ole näitä rahoja! — Eduskunnasta: Ei ollut teidänkään!]

16.12 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osoitan kokoomuksen eduskuntaryhmän puolesta osanoton pitkäaikaisen työtoverimme Maarit Feldt-Rannan omaisten suruun.

Puhemies! Mielenterveysongelmat ovat suurin syrjäytymisen syy. Varsin moni lapsi ja nuori joutuu odottamaan jonossa eikä saa palveluita. Sen takia kansalaisaloite mielenterveyden terapiatakuusta tehtiin. Sitä kannattivat kaikki puolueet ennen vaaleja perussuomalaisia lukuun ottamatta. Kun aloite saapui eduskuntaan, kaikki kannattivat sitä. Nyt olisi mahdollisuus pistää kerralla kuntoon lasten ja nuorten palvelut, kaikenikäisten mielenterveyspalvelut. Onko mahdollista, että hallitus tukisi tätä aloitetta ja muuttaisi vielä ensi vuoden talousarviota, jotta ne 35 miljoonaa saataisiin sinne? Kokoomus on vaihtoehtobudjetissaan osoittanut, että ne rahat on mahdollista löytää.

On täysin väärin se, että kun mieli särkyy, niin moni jää ilman palveluita. Kysynkin nyt ministeri Kiurulta: Mikä on hallituksen kanta? Tuetteko te mielenterveyden terapiatakuuta, [Puhemies: Aika!] joka ikävä kyllä puuttuu Antti Rinteen hallitusohjelmasta?

16.13 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ei kannata laatia minkäänlaista vastakkainasettelua näin tärkeässä ja koskettavassa teemassa. Niin kuin äsken juuri yritin sanoa, me olemme varautuneet siihen, että hoitotakuuta edistetään niin, että se ei leimaa ketään. Vaiva kuin vaiva, se pitää saada jatkossa kuntoon.

Niin kuin tässä edellä totesin, me olemme varautuneet aika merkittävin panostuksin siihen, että nimenomaan, tämä mielen palveluiden kuntoon laittaminen voisi tapahtua terapiatakuun tapaan. Itse olen hyvin vahvasti liputtanut tämän terapiatakuun puolesta, ja se näkyy myöskin näissä hallituksen sisäisissä järjestelyissä siinä, että rahoitusta on tarkoitus

käyttää nimenomaan tämän mielenterveyskokonaisuuden kuntoon laittamiseen juuri niin kuin Terapiatakuussa linjataan. Koska asia saapui juuri eduskuntaan, eduskunnassa käydään hyvin tarkkaan läpi se, mitä siinä kansalaisaloitteessa esitetään esimerkiksi resurssien osalta, mukana on käsittääkseni myös koulutusta. Tältä osin [Puhemies koputtaa] katsotaan sitä, että nämä resurssit olisivat mahdollisimman yhtenäiset.

16.14 **Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös keskustan eduskuntaryhmän puolesta haluan osoittaa syvän osanottomme kansanedustajatoverimme Maarit Feldt-Rannan poisnukkumisen johdosta.

Samalla tässä haluan tuoda esille sen, että hallitusohjelmassa kyllä on, kuten ministeri Kiuru toi esille, lukuisia kannanottoja lasten ja nuorten ja laajemmin koko väestön mielenterveyspalveluitten parantamiseksi, niin että siitä kiitos kaiken kaikkiaan. Työ on vasta alussa myös tässäkin kohtaa ja vaatii resursseja, kuten on käyty keskustelua.

Viime viikolla meillä oli tämä Terapiatakuu täällä käsittelyssä ja nämä tavoitteet saivat hyvin laajan hyväksynnän. Itse ajattelen niin, että olisi järkevää yhdistää nämä, tämä terapiatakuu ja laajemmin tämä hoitotakuu. Terapiatakuu-keskustelussa tuli hyvin esille, että meillä on todella paljon eriarvoisuutta tässä asiassa alueellisesti. Haluaisin kysyä näistä psykoterapeuttipalveluista: onko meillä riittävällä tavalla psykoterapeutteja, ja tarvitsisiko niitä [Puhemies koputtaa] kouluttaa lisää, jotta me saisimme tämän yhdenvertaisuuden toteutettua?

16.15 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opetusministeriön ministeri, joka vastaa korkeakoulutuksesta, ei ole paikalla, mutta uskallan tässä kuitenkin todeta, että kyllä meillä on pulaa myöskin ammattilaisista tällä sektorilla ja siltä osin on tunnustettava se, että parempaan pitäisi pystyä. Myöskin tässä moniammatillisessa kokonaisuudessa tarvitaan muitakin ammattiryhmiä, ja sosiaali- ja terveydenhuollossa, niin kuin ollaan huomattu, on valtava pula ja erityisesti tulevaisuudessa vielä isompi pula ammattilaisista. Tätäkin keskustelua varmasti tulevaisuudessa leimaa se, että osaajia tarvitaan.

On myöskin muistettava, että osaajia on erityisesti erityistasolla eli erikoissairaanhoidossa, on monenlaisia ammattilaisia, mutta heidän pitäisi pystyä keskittymään juuri näiden vaikeimpien, haastavimpien mielenterveyshäiriöiden hoitamiseen, olipa kyseessä sitten lapsi, nuori tai aikuinen. Tätä kautta varmasti [Puhemies koputtaa] haaste tulee myös siitä, millä tavalla sitä osaamista voidaan käyttää perustasolla hyväksi.

16.17 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On äärimmäisen tärkeää, että silloin kun mieli järkkyy, pääsee nopeasti ja ajallansa asianmukaiseen hoitoon, ja siksi on hyvä, että hoitotakuun yhteydessä mietitään terapiatakuuta.

Mutta vielä tärkeämpää on puuttua niihin syihin, jotka aiheuttavat nuorten mielenterveysongelmia. Jos ajatellaan, että 75 prosenttia mielenterveyden häiriöistä syntyy alle 25-vuotiaiden elämässä, niin silloin koulu on äärimmäisen tärkeässä roolissa, ja ministeri Andersson hyvin sanoi, että koulussa mietitään niitä toimia, joilla terveydenhuolto voi paremmin palvella. Mutta pitäisi miettiä myös niitä syitä. Eilen eduskunnan mielenterveysneuvottelukunta kokoontui, ja siellä näimme hälyttävän luvun, joka kertoi, että itse asiassa nuorten mielenterveysongelmat ovat lähteneet kasvuun aika voimakkaasti juuri niiden vuosien aikana, jolloin on tehty koulutusreformeja, olipa kyse sitten pääsykoejärjestelmän

uudistamisesta tai ammattikoulureformista. Nämä olisivat kaksi sellaista asiaa, joita toivoisin, että ministeri arvioisi yhdessä sosiaali- ja terveysministerin kanssa nimenomaan mielenterveyden, ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Kysynkin: olisiko mahdollista tehdä pikaisesti arvio näistä molemmista näkökulmista?

16.18 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Filatov kiinnittää huomiota äärimmäisen tärkeään seikkaan. Olen itse havainnut niiden kuukausien aikana, kun nyt olen ehtinyt toimia opetusministerinä, miten tärkeää tämä lasten ja nuorten hyvinvointi on koko meidän koulutus- ja sivistyspolitiikallemme, koska elleivät meidän lapset ja nuoret voi hyvin, meillä ei ole mahdollisuuksia onnistua myöskään niissä tavoitteissa, mitä me olemme asettaneet koulutustason nostamisen tai oppimiserojen kaventamisen näkökulmasta.

Tänään on julkaistu historian ensimmäinen lukiolaisbarometri. Siinä kävi hyvin ilmi, että vaikka lukiolaiset kokevat opiskelun mielekkääksi, he kokevat samanaikaisesti myöskin paljon stressiä ja paljon paineita. Meillä on samantyyppisiä tuloksia myöskin ammatilliselta puolelta, jossa huoli on liittynyt ennen kaikkea siihen, että kun lähiopetusta on vähennetty ja on siirrytty tämmöisiin yksilöllisiin opinpolkuihin, niin miten me samanaikaisesti voimme turvata oppijoille riittävän tuen ja riittävän ohjauksen siihen omaan oppimiseen. [Puhemies koputtaa] Hallitus on näihin puuttumassa. Yksi tavoite meidän koulutus- ja sivistyspolitiikallemme on lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantaminen, [Puhemies: Aika!] ja myös ammatilliselle puolelle tulee nyt lisäpanostuksia.

16.19 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän puolesta esitän myös osanottomme pidetyn kollegan Maarit Feldt-Rannan poismenon johdosta hänen omaisilleen ja läheisilleen.

Tähän kysymykseen: Haluaisin herättää meitä miettimään myös sitä, onko aina pelkästään lisärahan laittaminen se ainoa ratkaisu. Kun miettii tänä päivänä suomalaista järjestelmää, meillä on myös erittäin hyviä käytäntöjä ympäri Suomen. Esimerkkinä mielenterveyspalveluista voin nostaa esille vaikka Tornion seudun, jossa ihmistä hoidetaan kokonaisena ja hänet otetaan matalan kynnyksen toiminnalla vastaan aina, kun apua tarvitsee.

Mitä me voimme yhdessä tehdä? Minun mielestäni meidän pitäisi pystyä monistamaan näitä hyviä käytäntöjä. Minä kysynkin hallitukselta, ministereiltä: mitä me voisimme yhdessä tehdä, ettemme aina olisi keksimässä pyörää uudestaan vaan me monistaisimme niitä hyviä käytäntöjä? [Puhemies koputtaa] Ei se mielenterveys ole sen kummallisempi Torniossa kuin Helsingissäkään. Ihmisen mieli se on.

16.20 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin oivallinen kysymys. Esimerkiksi nuorten kokeman psyykkisen kuormituksen, joka näkyy sitten uniongelmina, ahdistus- ja masentuneisuusoireina, hoidosta on saatu hyviä tuloksia jo monissa kaupungeissa. Esimerkiksi tiedämme hyvät kokemukset sekä Turussa että Espoossa, joissa on isosti näitä uusia työvälineitä otettu käyttöön siellä matalan kynnyksen toimintaympäristössä eli koulussa. Ja juuri tätä yritämme nyt, että näitä hyviä käytänteitä saisimme ympäri Suomea.

Meillä on erittäin hyviä pieniä kuntia, jotka ovat asian laittaneet kuntoon. Meillä on myöskin isoja kuntia, joissa palvelulinja ei ole lainkaan kunnossa. Eli suuruus ei aina edes sääntele sitä, ovatko asiat kunnossa vai eivät. On myöskin muistettava, että liian moni va-

luu erikoissairaanhoidon piiriin. Meillä on 90-luvulta lähtien moninkertaistunut erikoissairaanhoidon kopinotto mielenterveysongelmista. Siellä pitäisi asiakkuuden olla lähempänä 5:tä prosenttia. [Puhemies koputtaa] Tänä päivänä 8—10 prosenttia sairaanhoitopiireissä olevista potilaista [Puhemies: Aika!] on erikoissairaanhoidossa hoidossa.

16.22 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Filatov nosti esiin tärkeän kysymyksen, että millä tavalla lapsia koskevissa esimerkiksi koulutuksen ja kasvatuksen uudistuksissa huomioidaan ne kaikkein heikoimmassa asemassa olevat yksilöt. Nyt kun kouluissa ihan perusopetuksesta lähtien siirrytään yhä enemmän tällaisiin seinättömiin opetustiloihin ja tilanteisiin, joissa ei ole sitä omaa turvallista luokkaa ja omia turvallisia seiniä, niin on raportoitu, että erityisesti häiriöherkät lapset saattavat ikään kuin jäädä syrjään ja voida huonosti näissä tilanteissa. Oletteko kiinnittäneet siellä huomiota tähän, jotta emme näillä uudistuksilla aiheuttaisi lisää ongelmia heikoimmassa asemassa oleville lapsille?

16.23 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taas kerran erinomaisen hyvä ja tärkeä kysymys. Tämä itseohjautuvuus, josta on paljon keskusteltu nyt koulumaailmaan liittyen, ei tarkoita sitä, eikä se voi tarkoittaa sitä, että me oletamme, että lapsilla on valmiiksi kykyä itseohjautuvuuteen. Eli kaikissa taidoissa, mitä koulussa pitää oppia, oppijalla on oikeus saada tukea ja ohjausta opettajalta, ja tätä tärkeää lähtökohtaa me emme saa unohtaa koulutuspoliittisessa keskustelussa.

Hallitus on kiinnittämässä erityistä huomiota oppimisen tuen järjestelmään. Me tulemme hallitusohjelman mukaisesti tekemään selvityksen siitä, miten meidän oppimisen tuki tällä hetkellä toimii, miten inkluusio toimii suhteessa kuntien käytettävissä oleviin resursseihin, ja olemme myöskin luvanneet, että tarvittaessa olemme valmiita lainsäädännöllisiin muutoksiin, jos ilmenee, että meillä on järjestelmässä selkeitä epäkohtia, mitä pitäisi korjata. Oppimisen tuki on myöskin yksi pääteema tämän hallituksen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeissa, [Puhemies koputtaa] eli siihen suunnataan myöskin rahoitusta niin varhaiskasvatuksen kuin perusopetuksen puolella.

16.24 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmat ovat suuri inhimillinen ja yhteiskunnallinen haaste. Arvioiden mukaan Suomessa peräti joka neljäs lapsi elää perheessä, jossa vanhemmilla on hoitoa vaativa mielenterveys- tai päihdeongelma. Asia koskettaa siis varsin suurta ihmisjoukkoa. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmien taustalla ovat usein kotiolot tosiaan, ja vanhempien oireilu koskettaa todella koko perhettä. Monet lapset ja nuoret kantavat henkisen taakan lisäksi usein vastuuta arjen toiminnoista ja hoitavat kotitöitä samanaikaisesti kun ikätoverit käyvät harrastuksissa. Nämä lapset ja nuoret jäävät usein yksin, sillä häpeä muodostaa korkean kynnyksen hakea apua. Jakamaton taakka on henkisesti raskas kantaa ja saattaa musertaa alleen. Myös koulukiusaaminen liittyy usein tähän ongelmaan. Kysynkin: Mitä konkreettisia toimenpiteitä hallitus aikoo tehdä, jotta mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien perheiden lapsiomaisille saataisiin nykyistä tehokkaammin järjestettyä mielenterveyspalveluja ja avun hakemisen kynnystä madallettua tuntuvasti? [Puhemies koputtaa] Koulukiusaaminen ja ongelmat siinä on nostettu myös perussuomalaisten taholta monasti esille. [Puhemies: Aika!] Onko ratkaisuja?

16.25 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin on todettava, että on tehty nyt tämä mielenterveysstrategia eli systemaattisesti katsottu, mitä täällä pitäisi tehdä. Sen jälkeen me joudumme uudistamaan mielenterveys- ja päihdelainsäädännön, jotta tähän tulee rotia.

Myöskin palveluiden valikko on laitettava kuntoon. Niin kuin totesin aikaisemmin, hoito on painottunut erikoissairaanhoitoon. Ihmisillä on iso viive saada hoitoa näihin varsin yksinkertaisiinkin vaivoihin, jotka voivat olla vielä lieviä luonteeltaan, mutta kun hoito viivästyy ja hoitoa joutuu odottamaan liian pitkään, silloin hoitoonpääsy vaikeutuu entisestään, vaivat pahenevat ja loppuviimeksi myöskin hoitokertojen väli, kun hoitoon lopulta päästään, saattaa jäädä liian pitkäksi. Sen takia meidän pitäisi pystyä suuntaamaan nykyaikaiseen mielenterveyshoitoon nämä meidän nykyiset resurssimme. Täällä on vuosikymmen tai 15 vuotta sitten tehtyjä päätöksiä siitä, millä tavalla mielenterveysasioita yhteiskunnassa hoidetaan, [Puhemies koputtaa] ja nyt nämä asiat on saatava kuntoon.

16.26 **Kalle Jokinen kok** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Nuorten mielenterveysongelmat ovat polttava ongelma. Siinä ovat vaakalaudalla nuorten elämän suunta ja tulevaisuus, ja apua niihin ongelmiin pitää saada nopeasti sillä oikealla hetkellä.

Edustaja Filatov toi täällä esille viisaasti sen, että pitää puuttua juurisyihin ja miettiä, mistä mielenterveysongelmat johtuvat, jotta osataan sitten oikein reagoida niihin. Jatkuva, pitkittynyt päihteiden käyttö on monesti mukana siellä mielenterveysongelmien taustalla, ja siihen meidän täytyy puuttua vahvasti. Terapiatakuun tuominen olisi aivan välttämätön ratkaisemaan tämänkin ongelman.

On aika huolestuttavaa, että sekä koulutuksesta että turvallisuudesta vastaavat ministerit, molemmat, ovat esittäneet, että huumausaineiden käytön rangaistavuudesta voitaisiin luopua. Kun tiedetään, että mielenterveysongelmien taustalla on monesti pitkittynyt päihteiden käyttö, niin tämä on huolestuttavaa kuulla. Haluankin kysyä nyt: oletteko arvioineet, miten paljon enemmän resursseja vaadittaisiin, mikäli huumausaineiden rangaistavuudesta luovuttaisiin ja nämä mielenterveysongelmat [Puhemies koputtaa] tämän myötä myös lisääntyisivät?

16.28 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sanottava, että ei olla, koska hallitusohjelmaan ei sisälly näitä mahdollisia ehdotuksia, joista olitte kiinnostunut kuulemaan. Itselläni on täydellinen nollatoleranssi tässä suhteessa. [Sari Sarkomaa: Entäs hallituksella?]

On pakko sanoa, hyvät edustajat, että lasten ja nuorten osalta päihdeongelmat ovat sellaisia, että pitäisi lopulta vakavoitua puuttumaan niihin. Täällä, suomalaisessa yhteiskunnassa, lapset ja nuoret eivät enää käytä pelkästään alkoholia, vaan on kysymys hyvin monimutkaisesta asiasta, myöskin monenlaisista huumeista, joita lapset ja nuoret ovat ajautuneet käyttämään. Meillä ei kuitenkaan ole tässä yhteiskunnassa lapsille ja nuorille suunnattuja päihdepalveluita.

Tämä on se ongelma, joka nähdään lastensuojelun jäävuorenhuippuna, että nämä lapset ja nuoret, jotka ovat monissa meidän laitoksissamme tässä yhteiskunnassa, eivät saa tosiasiallisesti hoitoa [Puhemies koputtaa] näihin juurisyihin. Sitä kautta tämäkin [Puhemies koputtaa] on laitettava kuntoon.

16.29 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on äärimmäisen tärkeä, tärkeä kysymys. Valitettavasti me näemme sen joka päivä, että huumausaineita käytetään yhä enemmän tässä meidän hyvässä maassamme, ja tälle pitää tehdä paljon.

Olen äskettäin ollut myös tilaisuudessa, jossa tuli hyvin esille se, miten paljon vanhemmatkin kaipaavat tukea, jos on lapsi, joka käyttää huumeita. Tähänkin pitää keskittyä.

Hallitusohjelmassa ei ole minkäänlaisia kirjauksia siitä, että huumausaineitten, ei kannabiksen eikä minkään muun huumausaineen, rangaistavuudesta luovuttaisiin, joten tällaista selvitystä, mitä edustaja Jokinen peräänkuulutti, ei tehdä, koska se asia ei ole ajankohtainen. [Välihuutoja] Muuten on äärimmäisen tärkeätä, että tästä asiasta keskustellaan ja mietitään, miten pystymme paremmin auttamaan niitä, jotka ovat joutuneet siihen riippuvuuteen, ja miten he pääsevät hoitoon ja miten myös heidän perheitään autetaan.

16.30 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin myös vihreän eduskuntaryhmän puolesta lausua surunvalitteluni pitkäaikaisen kollegamme Feldt-Rannan perheelle ja läheisille sekä koko sosiaalidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, joka on menettänyt pitkäaikaisen työtoverinsa.

Samalla haluaisin kiittää edustaja Antikaista tämän tärkeän kysymyksen esille nostamisesta.

Me tiedämme, että meidän lapsemme voivat yhä pienempinä yhä huonommin. Silloin on oleellista se, että me emme keskustele pelkästään siitä, mitä voidaan tehdä korkeakouluissa, mitä voidaan tehdä kouluissa, vaan myös siitä, mitä voidaan tehdä jo päiväkotiikäisten lasten auttamiseksi. Me tiedämme, että meidän on paljon helpompi kasvattaa ehjiä lapsia kuin korjata rikkinäisiä aikuisia.

Tämän takia kysyisinkin ministeriltä, joka jo viittasi tähän varhaiskasvatuksessa tehtävään työhön: miten me voimme auttaa jo päiväkodissa niitä lapsia, jotka tukea tarvitsevat?

16.31 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja toteaa, varhaiset vuodet ovat keskeisen tärkeitä sekä lasten hyvinvoinnin ja kasvun näkökulmasta että myöskin oppimisen ja oppimistulosten näkökulmasta.

Tämä hallitus on panostamassa varhaiskasvatukseen monin tavoin: palautamme kaikkien lasten tasa-arvoisen oikeuden kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, pienennämme ryhmäkokoja yli 3-vuotiaiden osalta, ja sen lisäksi ensi vuonna käynnistyy myöskin tämä laaja varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma. Kuten todettua, yhtenä pääpainopistealueena myöskin varhaiskasvatuksen osalta on tämä oppimisen tuki niin että voidaan huolehtia siitä, että jo pienet lapset saavat sen tuen, mitä he tarvitsevat ja mitä he ansaitsevat omaan oppimiseensa.

Mitä tämä hallitus tulee käytännössä tekemään? Me luomme oppimisen tuen mallin varhaiskasvatukseen. Edellisellä kerralla, kun varhaiskasvatuslakia uudistettiin, tämä osa jäi tekemättä, [Puhemies koputtaa] ja nyt hallitus huolehtii siitä, että se [Puhemies koputtaa] tulee tehtyä.

16.32 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Å svenska riksdagsgruppens vägnar vill jag också framföra vårt deltagande i sorgen till vår vän och kollega Maarit Feldt-Rantas anhöriga, familj, vänner och kolleger.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan nuorten hyvinvoinnista, myöskin sillä on merkitystä, onko nuorella mielekästä tekemistä, kokeeko hän, että hänellä on ystäviä, kärsiikö hän yksinäisyydestä. Kun katsotaan kouluterveyskyselyn tuloksia, niin siinä huomataan, että erityisesti nuorten tyttöjen kohdalla yläkoulussa yksinäisyys nousee huomattavasti.

Meillä on hallitusohjelmassa hyvä kirjaus siitä, että Islannin mallia sovellettaisiin Suomeen. Siihenhän liittyy oleellisesti se, että tarvitaan jokaiselle lapselle harrastus, pyritään yhdistämään se koulupäivään niin, että se myöskin olisi mahdollisuus jokaiselle lapselle. Kysyisin hallitukselta: miten tämä asia etenee?

Bästa regering, i vilket skede är arbetet med att införa den isländska modellen, att man skulle garantera varje ung människa en hobby i samband med skolan?

16.33 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kollegani Hanna Kosonen on päävastuullinen tästä hankkeesta, ja hän ei valitettavasti tänään ole paikalla.

Työ on etenemässä. Sitä tullaan tekemään, valmistelemaan ja pilotoimaan koko ensi vuoden ajan, jotta meillä on Suomen malli valmiiksi käyttöön otettavaksi vuonna 2021. Tavoitteena on, aivan kuten edustaja totesi, että pystytään luomaan mahdollisuuksia lapsille ja nuorille harrastaa kohtuulliseen hintaan ja maksutta koulupäivän yhteydessä, jotta entistä useampi nuori myöskin löytäisi oman harrastuksen. Tässä tullaan tekemään yhteistyötä seurojen ja järjestöjen kanssa kuin myös tullaan huomioimaan ne vakiintuneet käytännöt, mitä meillä jo on, esimerkiksi miten aamu- ja iltapäivätoimintaa voisi kehittää, jotta saadaan tästä sellainen kokonaisuus, joka myöskin vastaa niitä kunnianhimoisia tavoitteita, mitä ollaan asetettu sen osalta, että voidaan turvata kaikkien lasten oikeuksia mielekkääseen harrastamiseen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

4.2. Suullinen kysymys hallituksen toimista Postin työmarkkinakiistassa (Anna-Kaisa Ikonen kok)

Suullinen kysymys SKT 69/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Ikonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 **Anna-Kaisa Ikonen kok:** Arvoisa puhemies! Esitän ensimmäiseksi osanottomme arvostamamme pitkäaikaisen kansanedustajan Maarit Feldt-Rannan omaisille ja läheisille.

Kokoomus jätti äsken yhdessä kristillisdemokraattien ja Liike Nytin kanssa välikysymyksen hallituksen omistajaohjaus- ja työmarkkinapolitiikasta. Välikysymys tulee tarpeeseen, sillä pääministeri ei ole suostunut vastaamaan kysymyksiin asiasta. Kokoomus on kantanut syvää huolta vaikeasta tilanteesta koskien Postin työntekijöitä. Postin työntekijä

on palkkansa ansainnut. Onneksi tilanteeseen saatiin sopu, kiitos Heidi Niemisen ja Tuoman Aarton neuvottelujen.

Pääministeri Rinne, sanoitte pääministerin kyselytunnilla 24.11., että pääministerillä ei ole roolia Postin työkiistan sovittelussa. Jälkikäteen on käynyt ilmi, että pääministerin sähköpostista on lähetetty neljän viisaan ryhmän kokoonpano, vaikka ministerit vakuuttivat ehdotuksen tulleen kiistan osapuolilta. Pääministeri Rinne, voisitteko kertoa nyt selkeästi ja yksiselitteisesti, syntyikö Postin kiistan niin sanottu selvitysryhmä viikko sitten osapuolten pyynnöstä ja osapuolten pyynnön mukaisella kokoonpanolla? Jos olette esittänyt ryhmän kokoonpanoa omasta sähköpostistanne, miksi olette antanut ymmärtää toisin? [Puhemies koputtaa] Sotkeuduitteko Postin työkiistaan vai ette?

16.36 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Jos maata uhkaa tilanne, jossa vienti pysähtyy, joukkoliikenne on jo pysähtynyt, ja pääministerillä on huoli siitä, mitä lähtee tapahtumaan suomalaisessa yhteiskunnassa, niin en usko, että kukaan edellyttää, että pääministeri pitää näppinsä erossa tämmöisestä tilanteesta.

Haluan sanoa, että tässä riidassa oli kysymys kahdesta eri asiasta: oli tämä Paltan ja PAUn työehtosopimuskiista, jota yksiselitteisesti sovitteli sovittelija, ja toisaalta sitten Postin sisäinen kiista liittyen näihin 700 henkilön siirtoon Postin tytäryhtiöön, Postin täysin omistamaan tytäryhtiöön. Tämä kiista jarrutti tuon yleissitovan työehtosopimuksen neuvotteluja Valtakunnansovittelijan toimistossa. Itse asiassa tuo sopimus oli melkein valmis, neuvoteltu jo, kun vielä tämä Postin sisällä oleva kiista häiritsi neuvotteluja. Sen takia valtakunnansovittelijalle esitettiin sovittelulautakunnan käynnistämistä. Valtakunnansovittelija ei tähän pyyntöön suostunut, jolloinka osapuolet pyysivät keskenään tämmöisen sovittelulautakunnan liikkeelle laittamista. [Välihuutoja oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.37 **Anna-Kaisa Ikonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidämme myöskin tärkeänä sitä, että sopu syntyi. Se on tietysti tärkeä asia. Kyse on oikeastaan siitä, olisiko eilen syntyneeseen maaliin voitu päästä ilman lakosta syntyneitä työntekijöiden ja koko Suomen uhrauksia.

Ministeri Paatero, olette sanonut, että ette voinut omistajana tehdä TES-siirrolle mitään, koska päätitte tarttua asiaan vasta silloin, kun liikkeen luovutus Postin tytäryhtiöön oli jo tapahtunut. Olemme saaneet lukea Ilta-Sanomista 27.11. seuraavaa: ”Työntekijöitä edustavan Posti- ja logistiikka-alan unioni PAUn puheenjohtaja Heidi Nieminen sanoo tienneensä 29. elokuuta, että Postin liikkeen luovutus tapahtuu syyskuun alussa.” Kysymys kuuluu: miten on mahdollista, että Postin työntekijöitä edustavan PAUn puheenjohtaja Heidi Nieminen on ollut paremmin informoitu liikkeen luovutuksen päivämääristä kuin ministeri, jolle Posti raportoi?

16.38 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ensin: olen todella tyytyväinen ja kiitän sekä PAUn että Paltan puolella olleita ihmisiä että myöskin sovittelijaa ja tätä neljän henkilön ryhmää, että tämä ratkaisu saatiin aikaan. Tämä ihan ensin.

Tämä päivämääräviidakko, josta nyt on tämä julkinen keskustelu tullut — ymmärrän hyvin, että se hämmentää. Informaatiossa, jota minä sain Postin johdolta, kaikissa — tai siis niissä materiaaleissa, joita minä en siinä kohtaa saanut käteeni — on puhuttu päivämäärästä 1.11., niin kuin julkisessa tiedotteessa, mikä oli meillä kaikilla luettavana. Siellä yhdessä kohdassa on ollut se pieni 1.9., joka liittyi PAUn ja Paltan sopimukseen.

Se, että Heidi Nieminen on tietenkin yt-lain mukaan saanut sen tiedon työntekijänä siitä liikkeen luovutuksesta, on toinen asia. Sitä informaatiota, mikä on mennyt työntekijöille, niin kuin yt-lain mukaan tulee mennä, ei ole siinä kohtaa tullut minulle. Niissä kaikissa vaihtoehdoissa on puhuttu työehtosopimuksen muuttamisesta, ja sen päivämäärä on 1.11.

16.40 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Paatero, kuten sanoitte, oli luonnollista, että PAUn puheenjohtaja Nieminen oli asiasta perillä, mutta tämän päivän Iltalehdessä tämä PAUn puheenjohtaja sanoo seuraavaa: Hän oli yhteydessä omistajaohjausyksikköön ”heti, kun kuuli liikkeen luovutuksesta ja TES-siirrosta eli 29. elokuuta.” Hän kertoo laittaneensa aika monta viestiä ja myös soittaneensa asian takia. ”Varmaan enemmän hänen avustajiinsa ja virkakuntaan kuin itse Paateroon, mutta tästä on omistajan suuntaan viestitetty.” Ministeri Paatero, teillä on valtiosihteeri, teillä on kolme erityisavustajaa, onko teillä nyt niin paljon avustajia, että viesti hukkuu heidän keskinäiseen viestittelyynsä eikä tavoita ministeriä?

16.41 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On varmaankin tapahtunut niin, että jos näitä puheluita on tullut, niin kuin ymmärtääkseni tässä Ilta-Sanomien tai Iltalehden artikkelissa on ollut, niin — kuten siinä todetaan — ne eivät ole kohdanneet minua. Siihen, että onko tullut meidän omistajaohjausyksikköön tai jollekin avustajalle, en ole vielä saanut selvyyttä. Varmistan tämän, ja jos näin on ollut, niin se on tietenkin tarkastelun paikka ja tiedonkulkua pitää parantaa.

16.41 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rinteen hallituksen toiminta tässä Postin tapauksessa ei ansaitse kovin hyvää arvosanaa. On kuitenkin syytä keskustella laajemmin niistä työmarkkinaongelmista, joista olemme nyt nähneet jäävuoren huipun. Ihmisten ei voi edellyttää tekevän työtä palkalla, jolla ei pysty elämään. Se, että palkkojen polkeminen sallitaan työvoimavaltaisilla aloilla, on järjetöntä myös julkisen talouden kannalta, koska alipalkatut ihmiset tarvitsevat tulonsiirtoja. Perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti vastustaneet halpatyömarkkinoiden luomista etenkin maahanmuuton avulla. [Välihuutoja] Sosialistihallituksen vakiovastaus on, että samat TESit koskevat kaikkia. No, nyt olemme nähneet, miten paljon niistä TESeistä on apua tämän ongelman ehkäisemisessä. Mitä hallitus aikoo tehdä laillisen palkkojen polkemisen saamiseksi kuriin niin Postissa kuin muuallakin? — Kiitos. [Vasemmalta: Viime kaudella hyväksyitte! — Perussuomalaisten ryhmästä: Ei pidä paikkaansa!]

16.43 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys, ja haluan todeta tässä, että hallitukseni alusta lähtien totesi, että tämmöisiä palkkojen heikennyksiä työehtosopimuksesta toiseen siirtämällä ei tulla hyväksymään, ja tämä on lopputulos tässä kiistassa: yksikään ihminen ei siirtynyt heikomman työehtosopimuksen piiriin. Ja tämä tehtiin sen takia, että hallitus piti kiinni lupauksestaan ja toteutti sen, että 700 ihmisen työehdot eivät heikentyneet tässä prosessissa. Siitä olen ylpeä ja tyy-

tyväinen, että tämä hallitus pystyi tämän tekemään. [Välihuutoja] Haluan myös sanoa sen, että meillä on [Puhemies koputtaa] valmius lainsäädännön kehittämiseen sillä tavalla, että tällainen työehtosopimusshoppailu loppuu Suomesta. Me tulemme esittämään vaihtoehdot sille, miten tämä tullaan toteuttamaan. Tulemme tuomaan eduskuntaan sellaisia esityksiä, joilla tämä työehtosopimusshoppailu saadaan Suomessa hillittyä.

16.44 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän pääministerin vastauksen kautta päästään oikeastaan siihen asian pihviin: siihen, miten tämän maan kansallisvarallisuutta hoidetaan. Te sanoitte, pääministeri, nyt tässäkin, että olette jo alun perin — ja julkisuuden tietojenkin mukaan jo kesällä — sanonut, että työehtoshoppailua ei hyväksytä, ja olette sitä kautta, julkisuuden kautta, ohjannut myös Postia, että näin ei tulisi tehdä. Miten ihmeessä te päästitte syntymään tilanteen, jossa oli kaksi omistajan linjaa? Se, mitä te ja ministeri Paatero sanoitte julkisuudessa, oli aivan toista kuin mitä omistajan, siis valtion, lukuun toimivan yhtiön hallitus toteutti päätöksissään elokuussa. Niihin ei puututtu etukäteen eikä edes jälkikäteen, kuten on käynyt ilmi. Kiistatta 21. elokuuta teille on raportoitu hallituksen päätöksistä Postin sisältä, ja te olisitte silloin voinut sanoa: kyllä, ei, ehkä, katsotaan myöhemmin. Voimme päätellä, mitä sanoitte, ainoastaan sen kautta, että tiedote tuli Postilta 29.8., että asia etenee. [Puhemies koputtaa] Sen jälkeen olette valinnut sitten julkisuuden kautta puuttua asiaan mutta ette omistajana muuttaa päätöstä, [Puhemies koputtaa] ja lopulta sitten työehtosopimusneuvotteluissa [Puhemies: Aika!] tulitte mukaan. Miksi ette varmistanut, että omistajan linja on Postin hallituksen linja?

16.45 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Postin hallituksen kokousmatkan jälkeen — 10.—18. päivä San Franciscoon, Postin hallitus oli tehnyt tuolla matkalla päätöksiä henkilöstöpolitiikkaan liittyen — hallitus esitteli 21.8. omistajaohjausministeri Paaterolle päätöksiään, joittenka mukaan Postin hallitus oli päättänyt, että 8 100 ihmistä siirretään 1.11. liikkeen luovutuksen perusteella toiseen yritykseen ja että 700 Postin pakettilajittelijaa siirretään toiseen sopimukseen 1.11.2019. Ministeri Paatero on todennut, että tämä ei hallitukselle käy, omistajalle ei käy, ja tuon keskustelun jälkeen Posti muutti tilannetta 28. päivä, 700 ihmistä siirrettiin, ja se oli vastoin omistajan selkeätä tahtotilaa.

16.46 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pääministeri Rinne, te sanotte, että hallitus on TES-shoppailua vastaan. JHL on käynyt nyt Turussa viime päivinä työtaistelua, kuten olette varmasti tietoinen. Turussa nimittäin kaupunginyhtiö Arkean 1 050 työntekijää ollaan vaihtamassa toiseen TESiin ja heidän palkkojaan aiotaan polkea. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Asian ratkaisivat äänestyksessä vihreät ja keskusta. Miksi, pääministeri Rinne, te sallitte hallituskumppanienne harjoittaa sitten tällaista TES-shoppailua?

16.47 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos kaikkia tämän maan kuntien päätöksiä lähdetään tarkastelemaan, löytyy varmaan hyvin erilaisia päätöksiä erilaisissa tilanteissa. Minä en tunne tuota Turun tilannetta, mutta tiedän tämän hallituksen tahtotilan, ja se on, että tässä suomalaisessa yhteiskunnassa työehtoshoppailua ei tule harrastaa. Ja niin kuin sanoin, tämä hallitus tulee tekemään esitykset siitä, millä tavalla tämä suomalainen työehtoshoppailu kitketään pois työpaikoilta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eli te hyväksytte?]

16.47 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, kun poliitikot puuttuvat työmarkkinoiden toimintaan, syntyy sutta ja sekundaa, ja kyllä sitä valitettavasti tässä on nyt ollut ihan riittämiin. Kun tässä on julkisuuden kautta lähinnä nyt tietoja saatu ja siellä ovat vilahtaneet SDP:n tekemät muistiot ja päätökset omistajaohjaukseen liittyen ja kun minun tietääkseni hallituksessa on kuitenkin neljä muutakin puoluetta, niin haluaisin kysyä teiltä, vaikkapa keskustan ja vihreiden ministeriryhmiltä: Oletteko te olleet mukana siunaamassa näitä toimintalinjoja? Onko teillä joku mielipide ylipäänsä näihin asioihin? Oletteko te sitä mieltä, että SDP:n pääministeri ja omistajaohjausministeri ovat toimineet tässä nyt oikein? Tuetteko te tätä toimintalinjaa?

16.48 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä tietääkseni emme vastaa eri puolueina vaan vastaamme hallituksena. [Välihuutoja oikealta — Jukka Gustafsson: Kuunnelkaa nyt!] Tässä tapauksessa jokaisella ministerillä on omat vastuut, ja tässä kohtaa minun vastuullani ovat kunnat, valtionhallinto, julkinen ict ja omistajapolitiikka. Se, että minä keskustelen pääministerin kanssa ja informoin hänet, on mielestäni vähintäänkin kohtuullista, monista muistakin asioista, jotta pääministeri tietää, mitä tässä tapahtuu maan kaikkien ministereitten tasolla. Minä olen se ministeri, joka tällä hetkellä vastaan siitä omistajaohjauspolitiikasta. [Juha Mäenpää: Miten meni mielestänne?] Teillä on monilla tietoa siitä, kuinka haastavia tehtäviä siihen on liittynyt vuosien aikana — erilaiset kollegat aikaisemmiltakin vuosilta ovat olleet ryöpytyksessä niin täällä salissa kuin mediankin puolelta. [Puhemies koputtaa] Tämä on ollut tehtävän vastaanottaessa tiedossa.

16.49 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Orpo, teidän kysymyksenne näyttää tarkoittavan selkeästi sitä, että kokoomus ei hyväksy tätä lopputulosta, [Välihuutoja] siis sitä, että työehtosopimuksia ei heikennetty.

Tämän hallituksen aivan keskeinen tavoite tässä työriidassa — siis niissä kahdessa työriidassa — oli pysyä erossa työehtosopimusneuvotteluista ja huolehtia siitä, että tämä riita, joka koski niitä 700:aa ihmistä, saadaan ratkaistua sillä tavalla, että yhdenkään työntekijän työehdot eivät heikkene. Tässä tämä hallitus onnistui, arvoisa edustaja Orpo. Tässä tämä hallitus onnistui.

Ihmettelen myöskin perussuomalaisten kannanottoja tähän keskusteluun, kun lähtökohta on se, että tekin ilmeisesti olette vaatineet, että näitten ihmisten työehtoja ei heikennetä. Onko tämä väärin sammutettu tulipalo? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

16.50 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on käynnissä tämän vaalikauden suurin työllisyyteen vaikuttava asia eli työmarkkinakierros. Työmarkkinakierroksella ratkotaan palkansaajien ostovoimakysymyksiä mutta toisaalta samassa yhtälössä myös yritysten toimintakykyä työllistää ja luoda kasvua tähän maahan. Eri aloilla eri yrityksissä nämä kysymykset ovat hyvin yksityiskohtaisia, ja sen takia poliitikkojen ei pidä sekaantua näihin asioihin. Niitä asioita, kuten palkkakysymyksiä, ei pidä ratkoa yksityiskohtaisesti kyselytunnilla mutta ei myöskään hallituksen toimesta.

No nyt valtiovarainministeri Lintilä Kauppalehdessä sanoo, että ei pitkälläkään tikulla pidä koskea, ja pääministeri vielä sunnuntain kyselytunnilla sanoi, että ei hallitus osallistu. No nyt kun työmarkkinajärjestöt katsovat tätä kyselytuntia ja kysyvät kysymyksen, osal-

listuuko hallitus jatkossa neuvotteluihin vai ei, niin, valtiovarainministeri Lintilä, mikä on teidän kantanne? [Jukka Gustafsson: Kannattaa puuttua, jollei laivat liiku!]

16.51 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työmarkkinakierroksesta näyttää tulevan verrattain haastava, mutta se on äärettömän tärkeä suomalaiselle taloudelle, kansantaloudelle. [Ben Zyskowicz: Niinhän Häkkänen sanoi!] Tietysti meidän kaikkien tulee tehdä parhaamme tukeaksemme neuvottelutuloksia ja sitä, että päästään sopimuksiin, mutta työmarkkinoilla on lähdetty nyt liittokohtaisiin sopimuksiin, ei keskitettyihin. Voiko sanoa, että vanhassa ajassa ehkä hallituksella, valtiolla, olisi ollut enemmän roolia — olisi voitu tehdä ehkä verotuksellisia, ehkä joitain rahapohjaisiakin toimia — mutta on aika kestämätön tapa, jos me liittokohtaisissa neuvotteluissa lähtisimme hallituksen puolelta liikkeelle. Eli tähän perustuu se, että me emme tule lähtemään hallituksen puolelta aktiivisesti toimiin, vaan meidän lähtökohtamme on se, että annamme neuvotteluille työrauhan ja toivomme, että pääsemme ihan rauhassa tekemään hyvää tulosta, [Puhemies koputtaa] koska kansantalouden kannalta nämä ovat äärettömän vaarallisia tilanteita. [Välihuutoja]

16.53 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Häkkänen, tosiasiallinen tilanne on tässä nimenomaisessa riidassa, tässä Posti-riidassa, se, että oli kaksi asiaa, toisistaan erillistä asiaa, jotka linkittyvät kuitenkin toisiinsa. Ensimmäinen asia oli Paltan ja PAUn välinen työehtosopimus, joka oli ajautunut työriitaan, sovittelijan toimiston selvitettäväksi. Toinen asia oli sitten Postin sisällä omistajaohjaukseen liittyvä asia, jossa 700 ihmistä siirrettiin valtion yksin omistamassa yrityksessä heikomman työehtosopimuksen piiriin. Tämä haluttiin korjata — tämä hallitus halusi, että 700 ihmistä ei siirry heikompien työehtojen piiriin — ja tämä hoidettiin kuntoon. Oliko tämä teistä väärin? [Ben Zyskowicz: Miksette estäneet sitä? Te olette omistaja!]

16.54 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuressa kuvassa tilanne on se, että postimaksut on nostettu pilviin, postinjakelua on heikennetty ja postikonttoriverkosto on alasajettu vedoten heikkoon kannattavuuteen. Kuitenkin tosiasia on se, että tilinpäätöksestä käy ilmi, että varsinaiset postipalvelut ovat tuottaneet viime vuosina satojen miljoonien voiton mutta logistiikkapalvelut ovat kannattamattomia ja tuottaneet satojen miljoonien tappion. Postin tulisi valtionyhtiönä hoitaa peruspalvelunsa mahdollisimman kustannustehokkaasti. Peruspalveluiden hintoja nostamalla kerätyt voitot on kuitenkin käytetty ulkomaanseikkailuihin, yksityisten toimijoiden kanssa kilpailuun ja jopa toimitusjohtajan golfosakkeen rahoittamiseen. Ministeri Paatero, kysynkin teiltä: Oletteko saanut Postin tulonmuodostuksesta omistajaohjausministerinä haluamanne tiedot? Katsotteko, että ne tiedot ovat olleet totuudenmukaisia, ja mihin toimenpiteisiin olette ryhtynyt, jotta peruspalveluiden hinnat saadaan kohtuulliselle tasolle eikä kerätyillä voitoilla rahoiteta muuta oheistoimintaa?

16.55 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on, niin kuin kysyjä hyvin totesi, meneillään samaan aikaan useita eri kysymyksiä. Ensinnäkin hallitusohjelmassa lukee jo, että postipalvelulaki arvioidaan uudelleen elikkä se laki, joka määrittää yleispalveluvelvoitteen, sen, että jokaiseen kotiin on niitä kirjeitä tultava, sen, kuinka monena päivänä viikossa, ja sen, miten meillä

verkko myöskin palvelupisteiden osalta muodostuu. Tähänhän tehtiin muutoksia edellisen hallituksen aikana, jolloinka markkinaa avattiin.

Nämä Postin sisäiset asiat, joihin viittasitte, esimerkiksi tilinpäätös- ynnä muut tiedot, haluan vielä paljon paremmin selvittää kuin olen tähän mennessä ehtinyt nyt tämän viikon aikana.

Ja sitten näihin kysymyksiin, miten Posti on toiminut aiemmin, muun muassa tähän kysymykseen Venäjän puolelle menosta ja muista semmoisista kokeiluista, jotka on sitten jouduttu vetämään alas. Nämä on tehty aiemmin, [Puhemies koputtaa] ei edes välttämättä tämän nykyisen Postin hallituksen aikana, vaan osa jo aiemmin. Ja tietenkin myöskin nämä pitää nyt perata läpi.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Myös Liike Nytillä on tähän aiheeseen kysymys.

4.3. Suullinen kysymys valtion omistajaohjauksesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 70/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.56 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa rouva puhemies! Ensin osanottoni kansanedustaja Maarit Feldt-Rannan poismenon johdosta.

Viime hallituskaudella kuultiin kymmeniä, jos ei satoja, kertoja, että asiat on huonosti valmisteltu. Sen takia ministereille hankittiin uusia avustajia. Tällä hetkellä teillä, ministeri Paatero, on valtiosihteeri Valtteri Aaltonen, joka on oikeustieteiden lakimies; Lauri Finér, joka on veropoliittinen osaaja; Minna Salminen, joka on JHL:n neuvottelija ja laajasti eri ay-liikkeiden tehtävissä ollut; teillä on Paavali Kukkonen, joka vastasi omistajaohjauksesta, ja omistajaohjausyksikössä on 15 ihmistä, kaksi semmoista, [Eduskunnasta: Oho!] jotka vastaavat Postista. Kuitenkin te olette saaneet aikaiseksi tämmöisen sotkun, ja yhtä päivämäärää ei ole löydetty näistä papereista. Miten on mahdollista? Mitä nämä avustajat ja nämä muut ihmiset tekevät siellä, [Naurua] kun eivät avusta teitä ihan selvästi? [Puhemies koputtaa]

Toinen juttu on se, mitä myös pääministeri Rinteeltä kysyisin: onko tämä omistajaohjausministerin tehtävä semmoinen, joka hoidetaan vasemmalla kädellä? Siinä on 66 yritystä ja [Puhemies: Aika!] 52 000 ihmistä — eikö se vaatisi vähän tehokkaampaa hoitoa?

16.57 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri niin kuin edustaja Harkimo totesi, yhtiöitä on varsin paljon. [Timo Heinonen: Myös avustajia!] 66 on se kokonaismäärä, joista siis noin puolet on siellä omistajaohjausyksikön sisällä ja muissa ministeriöissä sitten osa.

Tehtävät, jotka kuuluvat ministerille, ovat ensisijaisesti sen periaatepäätöksen, elikkä sen koko linjauksen, tekeminen, mitä tämä hallitus haluaa omistajaohjaukselta ja yhtiöiltä. Toinen iso tehtävä on tietysti sitten määrittää näitten linjausten lisäksi näitten yhtiöiden

hallitukset. Nyt tässä ensimmäisen puolen vuoden aikana emme ole siis vielä ehtineet saamaan valmiiksi sitä periaatelinjausta — edellisellä kaudella taisi mennä vielä kauemmin aikaa — ja toisaalta on tainnut muutamaan yhtiöön tulla muutamia vaihdoksia yhtiöiden hallituksen jäseniin. [Puhemies koputtaa] Mutta se on se ensimmäinen ja suurin keino, millä vaikuttaa näihin yhtiöihin.

16.59 **Anna-Kaisa Ikonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on hyvä, että sopu on löytynyt, mutta kyllä tähän vyyhteen on liittynyt paljon huolenaiheita: ihan se, miten Suomi on saanut kärsiä tästä tilanteesta nyt viime viikkoina, minkälaista tietoa on annettu eduskunnalle, mikä hallituksen rooli on ollut näissä palkkaneuvotteluissa ja minkälaista omistajaohjaus on.

Otankin tämän viimeisen kysymyksen liittyen tähän omistajaohjaukseen. Suomalaisten kansallisomaisuus, joka on valtionyhtiöissä, ansaitsee laadukasta omistajaohjausta. Miljardien omaisuutta ei voi hoitaa ihan miten vain, vaan omistajaohjauksen tulee olla kaiken kaikkiaankin pitkäjänteistä. Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: mitä aiotte nyt tässä tilanteessa tehdä luottamuksen palauttamiseksi valtion omistajaohjaukseen?

17.00 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Äsken jo hieman totesin, että se suurin linjaus on se omistajapoliittinen periaatepäätös, [Kokoomuksen ryhmästä: Lisää avustajia!] missä linjataan kaikkia valtionyhtiöitä koskevat linjaukset. Seuraava on tietysti se, että kun nämä hallitusten valinnat tulevat ajankohtaisiksi, pääasiassa siis ensi keväänä, niin siinä kohtaa tarkastelemme niitä. Me voimme koko eduskunnan ja kaikkien puolueiden kanssa yhdessä myöskin omistajaohjausta käydä läpi. Edellisellä kaudella Juha Sipilän toimiessa tässä tehtävässä perustettiin parlamentaarinen työryhmä, neuvottelukunta nimeltään. Ja olen ajatellut, että tämä kokoonpano, jossa eduskuntapuolueet ovat edustettuina, kootaan myös tällä kaudella, jolloinka tätä yhteistä keskustelua koko tämän salin kanssa päästään omistajaohjauksesta käymään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

5. Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomus 2018

Kertomus K 15/2019 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 4/2019 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Keskustelu

17.01 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tietosuojavaltuutetun toimisto on itsenäinen ja riippumaton toimielin, joka turvaa ihmisten oikeuksia ja vapauksia henkilötietojen käsittelyssä. Tämä on tärkeää työtä. Mietinnössään hallintovaliokunta toteaa, että Tietosuojavaltuutetun toimiston määrärahassa on tapahtunut myönteistä kehitystä, mutta korostaa edelleen resurssien riittävyyden varmistamista. Tämä on erittäin tärkeä huomio, koska nykyisessä verkkoajassa tietosuojan merkitys entisestään korostuu. Kertomuksessaan Tietosuojavaltuutetun toimisto toteaa, että tietosuoja on meille menestystekijä, niin yksittäisille kansalaisille kuin esimerkiksi yrityksille.

Arvoisa puhemies! Kävimme syyskuussa lähetekeskustelun tästä Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomuksesta 2018. Tuolloin yhdeksi puheenaiheeksi nousi tiedonsaantiin liittyvä epävarmuus ja epäkohta, mihin oikeuskanslerikin on kiinnittänyt aiemmin huomiota, ja tuosta ajattelin muutaman sanan vielä sanoa.

Kyse on siitä, että sähköisessä Omakanta-palvelussa yli kymmenenvuotiaan lapsen terveystietoihin ei pääse käsiksi vanhempi mutta ei käytännössä myöskään kyseinen lapsi. Rajoitus on apulaisoikeuskanslerin mukaan perusoikeuksien vastainen. Nyt tähän on tulossa parannusta, kun sosiaali- ja terveysministeriöstä on tullut tieto, että huoltajien pääsyä tuonne Omakanta-tietopalveluun parannetaan ensi vuonna, mutta silloinkaan yli 12-vuotiaan lapsen vanhemmat tai huoltajat eivät näitä tietoja saa sieltä Kanta-palvelusta kuitenkaan.

Pidän hyvin tärkeänä sitä, että vanhemmilla olisi mahdollisuus nähdä oman lapsensa tiedot ja tietää se, mitä hänen alaikäiselle lapselleen tapahtuu ja kuuluu. Useat vanhemmat ovat tästä antaneet palautetta ja kiinnittäneet siihen huomiota, koska se vaikeuttaa arkea ja esimerkiksi lapsen sairauden hoitoa. Poikkeustapaukset ovat ilman muuta erikseen, ja niihin järjestelyihin pitää olla mahdollisuus. Lapsen etu tulee olla ensisijainen, mutta myös se täytyy huomioida, että vanhemmilla on ensisijainen kasvatus- ja hoitovastuu lapsista. On hyvä, että ministeriö on nyt lähtenyt kehittämään tätä Omakanta-palvelua, mutta näyttää siltä, että edelleen siinä on vielä parannettavaa.

17.04 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kuten hallintovaliokunnan mietinnössäkin todetaan, yleinen kiinnostus tietosuojaa kohtaan on noussut ja ihmiset ovat entistä tietoisempia tietosuojaoikeuksistaan. Tietosuoja onkin nähtävä monessa suhteessa menestystekijänä. Yksilöiden kohdalla kysymys on henkilötietojen paremmasta suojasta ja mahdollisuudesta hallita omia tietojaan. Yrityksille ja myös julkishallinnolle vastuullisesti hoidettu tietosuoja on kilpailuetu. Toki toinen kilpailuetu yritykselle on avoimuus ja läpinäkyvyys, ja siksi esimerkiksi yleisöjulkisuuden lisäämisen yrityksen velvoitteiden hoitamisessa tulisi olla tavoitteena. Myönteisen yrityskuvan lisäksi se helpottaisi yritysten hallinnollista taakkaa ja helpottaisi viranomaisten työtä.

Tietosuojavaltuutetun työssä ohjaus, neuvonta ja viestintä ovat oleellisen tärkeää työtä. Kansalaisten koulutuksen lisäksi myös viranomaistahot tarvitsevat jatkuvaa koulutusta, sillä erityisesti julkisuuslainsäädännön ja tietosuojan välisen suhteen tasapainon arvioimiseen hallinnon rekisterinpitäjät tarvitsevat usein apua ja tukea. Lain soveltamisen näkökulmasta vaikeita asioita voivat olla erilaiset tietojen pyytämiseen ja luovuttamiseen liittyvät tilanteet.

Tarkastusvaliokunnassa olemme tänä syksynä käsitelleet nuorten syrjäytymistä, ja yhdeksi ongelmaksi usein mainitaan viranomaisten tiedonkulun puutteet, jotka johtuvat tietosuojalainsäädännöstä. Valiokunnan kuultavina olleet asiantuntijat kuitenkin korostivat, että ongelmana on se, ettei tiedonhallintaa koskevaa lainsäädäntöä osata hyödyntää riittävästi eivätkä ammattilaiset kaikilta osin tunne oman alansa tietosuojaan liittyviä, hajallaan eri säädöksissä olevia säännöksiä ja arastelevat tämän vuoksi oikeuksiensa käyttöä. Myös tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön tulkinta on kirjavaa. Valiokunnassa kuultavina olleiden asiantuntijoiden mukaan lainsäädäntö ei estä ammattilaisten yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Ongelmat johtuvat puutteellisesta lainsäädännön tuntemuksesta, eivät siis itse lainsäädännöstä. Toki poikkeuksiakin tässä on, ja esimerkkinä niistä on kuntien ja Kelan välinen tiedonvaihto perustoimeentulon kohdalla. Lainsäädännössä on vain muutamia säännöksiä, jotka mahdollistavat oma-aloitteisen tiedonvaihdon Kelan ja kunnan välillä ilman asiakkaan suostumusta, vaikka kummankin toimijan työtä ohjaa ensisijaisesti asiakkaan etu. Kelan ja kuntien välillä ei myöskään ole yhtenäistä tietojärjestelmää eikä sellaisia tiedonvaihto- ja viestintävälineitä, joiden avulla voitaisiin varmistaa yksittäisten yhteydenottojen onnistuminen viranomaisten välillä. Tästä voi seurata, ettei esimerkiksi myönnetty toimeentulotuki ole yksittäisen asiakkaan etujen mukainen tai vastaa hänen elämäntilannettaan ja oikeuksiaan.

Yhteenvetona voidaankin todeta, että viranomaiset tarvitsevat edelleen paljon ohjausta tietosuojasta ja tietojen luovuttamisesta, mutta jonkin verran meillä on myös lainsäädännön tarkistamisen tarpeita. Vaikka Tietosuojavaltuutetun toimiston resursseissa on tapahtunut parantumista, niin edelleen siellä toimitaan tarpeeseen nähden niukoilla resursseilla. Olemassa olevilla resursseilla voi olla vaikea hoitaa esimerkiksi oikea-aikaista ja riittävää ohjeistusta ja neuvontaa, pitää huolta vireille tulleiden asioiden käsittelyajoista ja tehdä tehokasta valvontaa.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen lähetekeskustelussa esitin huoleni myöskin geenitiedon tietosuojasta. Haluan tässäkin tuoda tämän asian uudelleen esille, vaikka toki hyvin ymmärrän, että hallintovaliokunnan oli kenties vaikea lähestyä asiaa, koska geenitietohan mielletään usein STM:n asiaksi. Meillä on Suomessa viime vuosina voimallisesti korostettu, että sosiaali- ja terveystiedon käyttöä tutkimuksissa ja innovaatiotoiminnassa tulee helpottaa. Suomella on tässä hieno mahdollisuus luoda uutta kasvoa, koska meillä on korkealuokkaiset tietovarannot, hyvät järjestelmät ja mahdollisuus toimia tehokkaasti ja ihmiset luottavat tutkimukseen. Hyvänä lähtökohtana on nähty se, että Suomessa, pienessä maassa, on saatavilla geeniperimältään erityisen suotuisa väestö. Samalla on ajateltu, että olisi tarpeen toimia nopeasti, koska muutkin maat ovat mukana kilpajuoksussa kansainvälisistä tutkimus- ja innovaatiopanoksista.

Käsittääkseni EU:n uusi tietosuojalainsäädäntö asettaa kuitenkin esteitä laajalle tietojenkeruulle. Sen lähtöfilosofia lienee siinä, että kun geenitieto kerran on niin arvokasta, niin sitä olisi parempi kerätä varoen ja vähän kerrallaan, asioista selkeästi tiedottaen ja käyttötarkoitusta etukäteen määrittäen. Samaan aikaan on lisääntynyt tietoisuus tietosuojan merkityksestä, kun maailmalla on paljastunut skandaaleita tietosuojamurroista ja tietosuojan leväperäisestä tasosta. Erityisesti geenitiedon suhteen tuli lunta tupaan Islannissa konkurssin tehneen biopankin ja Skotlannissa esille tulleiden ongelmien myötä. Vakava huoli on herännyt siitä, voiko geenitietoa varmuudella anonymisoida eli taata, ettei näytteenantajia voida tunnistaa. Toisaalta on myös syytä kysyä, onko riskinä, että tämä tieto leviää sellaisille tahoille, joille sitä ei ole tarkoitettu. Geenitieto on arvokasta ja herkkää terveystietoa,

joka kiinnostaa hyvin monenlaisia toimijoita, jopa rikollisia, ja siksi se ei saa joutua missään tapauksessa väärin käsiin.

Arvoisa puhemies! Esimerkki leväperäisestä ajattelusta tietojen keräämisen suhteen sosiaali- ja terveystoimessa oli mielestäni viime kauden lopulla hyväksytty niin sanottu toisiolaki, jonka tarkoitus oli jouhevoittaa sosiaali- ja terveystiedon keruuta ja ennen kaikkea sen välittämistä eteenpäin yhdeltä luukulta kansainväliseenkin käyttöön. Siis tämän toisiolain tarkoituksena oli luoda ajanmukaiset ja yhdenmukaiset edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoiminnassa syntyvien henkilötasoisten asiakastietojen sekä muiden terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien henkilötietojen käytölle: tilastointiin, tutkimuksiin, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, opetukseen, tietojohtamiseen, viranomaisohjaukseen ja valvontaan sekä suunnittelu- ja selvitystehtäviin. Kaikki erittäin hyviä tavoitteita. Mutta hallituksen alkuperäinen esitys oli unohtanut lähes kokonaan tietosuoja-asiat, ja se oli jopa EU-tietosuoja-asetuksen vastainen. Isojen puutteiden ja virheiden takia lakiesitystä paikkailtiin ja korjailtiin niin paljon, että kysymyksessä oli lopulta suurelta osin ihan eri esitys kuin mistä alun perin oli kysymys. Ilman sosiaali- ja terveysvaliokunnan puuttumista olisi ihmisten tietosuoja joutunut suureen vaaraan. Toivottavasti tällä kaudella hallitukselta ei lähde niin huonosti valmisteltuja lakiesityksiä.

Mutta koska toisiolakiin tehtiin valiokuntakäsittelyn aikana niin paljon muutoksia ja lisäksi vielä nopealla aikataululla, on riskinä, että lakiin jäi pahoja valuvikoja ja jopa virheitä, jotka voivat vaarantaa ihmisten tietosuojan. Paikkailun ja korjailun takia lakiesitys jäi epäselväksi ja sekavaksikin joiltakin osin, ja kyllä minulle jäi huoli siitä, mitä ihmisten tiedoille voi tapahtua. Toivon, ettei mitään pahaa tapahdu ja kaikki menee hyvin, mutta minun mielestäni tällaista riskiä ei olisi pitänyt ottaa. Toivon hartaasti, ettei tällaista tapahdu toista kertaa, kun käsitellään esimerkiksi lakiesityksiä genomikeskuksesta ja genomitietojen käsittelyn edellytyksistä.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona haluan todeta, että kun lukee kertomuksia maailmalta, niin kyllä meillä alkaa olla aika paljon näyttöä siitä, että geenitiedonkin anonymiteetti on saatu puretuksi, ja toisaalta myös siitä, että tietoja on jaettu eteenpäin tahoille, joille henkilö itse ei ole antanut lupaa niitä jakaa. Mielestäni meidän tulisi suhtautua nykyistä vakavammin geeniteknologiaan liittyviin tietosuojauhkiin, ja tämän johdosta tulisi löytää taho, joka ottaisi tämän asian kokonaisvaltaisesti hoitaakseen. Luin hallintovaliokunnan mietinnön tietosuojavaltuutetun työmäärästä, ja epäilen, riittävätkö tietosuojavaltuutetun resurssit tämän laajan, erittäin monimutkaisen ja vaikeankin asian haltuun ottamiseen. Joka tapauksessa päätä ei voi pensaaseen laittaa ja geenitiedon tietosuoja vaatisi pikaisesti perusteellista paneutumista asiaan. — Kiitos.

17.13 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellä edustaja Mäkisalo-Ropponen ja jo häntä ennen edustaja Aittakumpu käyttivät erittäin hyvät puheenvuorot, eikä niihin ole paljon lisättävää, mutta ehkä muutama näkökulma kuitenkin.

Arvoisa puhemies! Itse kannan myös huolta siitä, että tietosuoja ei saa estää perheiden sisäistä tiedonkulkua. Kyllä vanhemmilla täytyy olla vastuu ja myös mahdollisuus omien lastensa asioista huolehtia niin, että lapset voivat kasvaa terveiksi ja turvallisessa ympäristössä. Sitten taas lasten ja nuorten parissa työskentelevien viranomaisten vaikeus välittää tietoa toisilleen — kuten edelläkin edustaja Mäkisalo-Ropponen kuvasi — tosiaan johtuu hyvin pitkälle ehkä siitä, että tietosuojalainsäädäntöä ei tunneta. Kyllä nämä asiat jos mitkä täytyy tässä yhteiskunnassa saada kuntoon. Ei voi olla niin, että koululla vaikkapa opet-

tajainhuoneessa moniammatillisesti ollaan käymässä keskustelua ja pähkäillään, mikä jollain nuorella on hätänä, ja samaan aikaan kaikki lapset siellä käytävän puolella kyllä tietävät, mikä on ongelmien juurisyy. Elikkä tällaiset tietosuojaesteet, jotka eivät välttämättä edes ole todellisia lainsäädännöllisiä esteitä, täytyy koulutuksella ja valistuksella saada pois.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin se todellinen iso tietosuojahaaste meille tulee siitä, että olemme siirtyneet tällaiseen sähköisen tiedonvälityksen aikaan ja olemme jokainen omien mobiililaitteidemme kautta jatkuvasti kytkettynä tuonne internetiin, globaaliin yhteisöön, ja sinänsä varmasti noin juridisteknisesti omalla suostumuksellamme jatkuvasti luovutamme omia tietojamme, ovatpa ne tietoja sijainnistamme, ovatpa ne tietoja kiinnostuksenkohteistamme tai poliittisista mielipiteistämme — no meille edustajille tietysti on hyvin luonnollista esitellä omia poliittisia mielipiteitämme. Nämä yhtiöt, jotka sitten tietoja keräävät, saavat jokaisesta suomalaisesta erittäin, erittäin yksityiskohtaisen ja kattavan kuvan siitä, minkälaisia ihmisiä olemme ja minkälaisia vaiheita arjen elämässämme kohtaamme, ja tämä on varmasti se oikeasti iso kysymys. Tätä ei kuitenkaan millään tavalla oikeastaan käsitellä tässä tietosuojavaltuutetun kertomuksessa eikä hallintovaliokunnan mietinnössä. Tämä on toki niin iso kysymys, arvoisa puhemies, että eihän meillä kellään ole antaa mitään yhtäkkistä reseptiä siihen, miten nämä kysymykset saadaan kuntoon, mutta tätä aihetta ei pidä sivuuttaa.

Tässä tietysti Tietosuojavaltuutetun toimisto tekee omilla resursseillaan erittäin hyvää työtä ja valvoo muodollisesti niitä tahoja, joita kuuluukin valvoa, mutta kyllä tässä vähän on sama piirre kuin alkoholivalvonnassa, [Puhemies koputtaa] jossa valvotaan niitä, jotka ovat tehneet anniskeluilmoituksen, mutta laitonta anniskelua ei valvota ollenkaan. [Puhemies koputtaa] Joku keino meidän tulee saada siihen, että oikeaa tietoa ja valistusta saamme tietosuojasta eteenpäin. — Kiitos, puhemies.

17.16 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Edelliset puheenvuorot kiinnittivät huomiota tärkeisiin asioihin, ja tulen tähän vähän omasta tulokulmastani, siitä nimittäin, että tässä nykyisessä digitalisoituneessa tietoyhteiskunnassa tietosuojavaltuutettu tekee ensiarvoisen tärkeää työtä erityisesti kuluttajan ja kansalaisen näkökulmasta.

Nämä asiat tulivat tutuksi viime kaudella — ja ovat tuoreessa muistissa — liikenne- ja viestintävaliokunnasta, jossa tietosuojavaltuutettu oli usein lausumassa viestintäpuolen asioihin. Olen hallintovaliokunnan tavoin huolissani siitä, että resurssit tämän ensiarvoisen tärkeän tehtävän hoitamiseen eivät ole sillä tasolla kuin niiden pitäisi olla. Se, miksi resurssit erityisesti pitäisi turvata, on mielestäni se, että vaikka olisi mitä valtuuksia toimia, niin tosiasiassa tietosuojavaltuutettu ei pysty tehokkaasti hoitamaan tehtäviään. Siihen ei ole edellytyksiä, jollei ole henkilöresursseja riittävästi. Valtuudet eivät silloin auta.

Ammattitaustani puolesta tiedän, että nämä asiat ovat hyvin mutkikkaita, aikaavieviä ja osaamista vaativia. Jos näitä asioita kyselevä ja selvittävä ei osaa asiaansa, niin yritykset ja virkakoneisto vievät tätä kyllä kuin litran mittaa. Yrityksillä on lobbarinsa ja kallispalkkaiset lakimiehensä, ja valtionhallinnon ensisijainen intressi ei monestikaan näissä asioissa ole palvella kansalaista. Valitettavasti tällaiseen käsitykseen olen tullut. Kannatan näissä asioissa tiettyä lähtökohtaista epäluuloisuutta, elikkä yritykset ja viranomaiset eivät ole lähtökohtaisesti tietosuojan puolella, ellei siitä ole niille hyötyä. Tietosuojasta huolehtiminen kuuluu valtiolle ja yhteiskunnalle, ja yhteiskunnan puolesta taas näistä asioista huolehtii etulinjassa tietosuojavaltuutettu. Sille toiminnalle pitää turvata resurssit.

17.18 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Me käsittelemme täällä Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomusta viime vuodelta.

Todellakin tietosuoja on menestystekijä, niin kuin täällä todetaan, ja se on tehty aikoinaan ihmisen parhaaksi. Tietosuojahaasteitahan on meillä hyvin paljon. Mitä enemmän meillä on sähköisessä muodossa asiakirjoja, sitä suurempi haaste, ja mitä enemmän meillä on informaatiota ja tietoa ihmisestä, sitä enemmän niitä haasteita sitten on. Täällä on käytykin niitä läpi. Itse olen koulutuksen saanut terveydenhuoltoon, ja muistan, kun se ensimmäinen puoli vuotta oli sitä, että taottiin selkäytimeen tietosuojaa ja vaitiolovelvollisuutta, eli siinä mielessä se on itsestäänselvyys. Haluan kuitenkin tuoda erään näkökulman, eli pitäisi miettiä esimerkiksi sitä yhteistyötä, jossa tietojen on kuljettava.

Viittaan vuoteen 2017, kun näimme ja saimme lukea lehdestä, että mielenterveysongelmista kärsinyt kuljettaja ajoi autolla jalankulkijoiden päälle. Tapaus herätti hyvin paljon keskustelua esimerkiksi siitä, mistä ihmiset saavat apua, kun läheisen uhkaava käytös pelottaa. Lehtitietojen mukaan yliajajalla oli ollut vakavia mielenterveyden ongelmia jo pitkään ja hän oli ollut niiden vuoksi useita kertoja sairaalahoidossa. Hän oli aiemmin syyllistynyt myös rikoksiin. Median tietojen mukaan Helsingin yliajajan omaiset olivat lukuisia kertoja yrittäneet saada läheiselleen apua eri viranomaisilta. Koska toimin tuolloin sisäministerinä, tapauksen jälkeen minulle tuli runsaasti kysymyksiä, mistä apua saa, kun läheinen pelottaa.

Viranomaisten on pystyttävä tarjoamaan huolestuneille omaisille apua ja turvaa. Tilanne on luonnollisesti hankala, jos kyse on rikoksesta, jota vielä ei ole tapahtunut. Poliisin keinot ovat tällöin vähissä. Mielenterveyspalveluissa kynnys potilaan tahdonvastaiseen hoitoonkin on korkea, niin kuin tulee ollakin perus- ja ihmisoikeuksia korostavassa yhteiskunnassa.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina uhkien käsittelyä ja torjuntaa on kehitetty aktiivisesti niin poliisissa kuin siellä sisäministeriössäkin, ja tätä työtä on edelleen jatkettava yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Uhka-arvioita tekevällä poliisilla tulee esimerkiksi olla käytössään pysyvä valtakunnallinen mielenterveysongelmiin perehtynyt asiantuntijaverkosto. Tämän käynnistimme silloin tämän tapauksen jälkeen niin että alueilla olisi sitä apua käytettävissä, kun uhka-arvioita tehdään. Lisäksi me käynnistimme ja vahvistimme poliisissa tätä uhka-arvioryhmää.

Viranomaisten välinen ajantasainen tiedonkulku on erilaisten uhkatilanteiden ehkäisyssä avainasemassa. Poliisin pitäisi esimerkiksi tietää kotihälytykselle mennessään, jos vastassa on väkivaltainen mielenterveysongelmista kärsivä ihminen. Tuolloin sisäministeriössä käytiin vakava keskustelu siitä, onko lainsäädännössä sellaisia ongelmia, että tällainen tilanne on päässyt käymään, ja onko meillä mahdollisuus lainsäädännöllä korjata sitä, että tieto paremmin kulkisi esimerkiksi turvallisuus- ja terveydenhuollon viranomaisten välillä.

Meillähän on jo käytössä oma-aloitteisia ilmoitusvelvollisuuksia ja -oikeuksia. Esimerkiksi terveydenhuoltoviranomaisten oma-aloitteinen ilmoitusoikeus poliisille uhkatilanteessa on esimerkki toimenpiteistä, joilla on pyritty lisäämään mahdollisuuksia tiedonvaihtoon terveysviranomaisten ja poliisin välillä. Menettelyn toimivuudesta me silloin keskustelimme myös tietosuojavaltuutetun kanssa. Tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa käymämme keskustelun perusteella tietosuojavaltuutettu oli sitä mieltä, että lainsäädäntö ei ole este.

Käynnistimme aikoinaan myöskin keskustelun sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Valitettavasti siellä ei kuitenkaan tästä työstä tullut muutoksia, ja siitä syystä sanonkin, että

nämä ovat sellaisia asioita, joita meidän on edelleen pohdittava: miten voidaan turvallisuutta lisätä tietosuojaa rikkomatta mutta kuitenkin niin, että se tieto välittyisi yhteistyössä, jos on uhkaava tilanne edessä?

Meillähän on joitain ilmoitusvelvollisuuksiakin lainsäädännössä. Esimerkiksi lääkärin on ilmoitettava itsetuhoisista tai muille vaarallisista mielenterveyspotilaista poliisille esimerkiksi aselupahakutilanteessa.

Arvoisa puhemies! Yhteistyötä ja tiedonvaihtoa turvallisuusviranomaisten ja sosiaali- ja terveyshuollon henkilöstön välillä on lisättävä. Siihen johtopäätökseen olen vuosien varrella tullut. Jos se edellyttää lainsäädäntömuutoksia, niin ne on rohkeasti tehtävä, ellei, käytäntöjä on kehitettävä joka tapauksessa. Toivonkin, että tämä otetaan vakavasti, koska vaikka puhun tässä nyt aikoja sitten, 2017, tapahtuneesta tilanteesta, niin halusin tällä vain muistuttaa, että tällaisia läheltä piti -tilanteita ja tiedonvaihtotarpeita meillä on joka päivä. Poliisit joutuvat esimerkiksi tilanteisiin kylmiltään tietämättä, mikä siellä on vastassa. Siitä syystä toivonkin, että yhteistyötä viranomaisten välillä edelleen kehitetään. — Kiitos.

17.24 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edellä puhuneiden edustajakollegoiden viisaisiin ja hyviin puheenvuoroihin. Haluan itse nostaa hallintovaliokunnan jäsenenä pari erityiskysymystä esille tästä hallintovaliokunnan mietinnöstä. Siinä kolmannessa kappaleessa kerrotaan, miten viime vuonna Tietosuojavaltuutetun toimiston työmäärä tietyllä numerolla mitaten kolminkertaistui eli tuli käsiteltäviä asioita niin paljon enemmän. Sitä edeltävässä kappaleessa kerrotaan siitä, että EU:n tietosuoja-asetuksen tultua voimaan sen heijastusvaikutukset suomalaiseen lainsäädäntöön ovat erittäin moninaiset, ja tässä todetaan näin: ”Kansallisen erityislainsäädännön mukauttaminen vastaamaan EU:n tietosuojasääntelyä on osittain edelleen työn alla. Sääntelykehikon valtava muutostyö ja sen seuraukset ovat näkyneet merkittävällä tavalla Tietosuojavaltuutetun toimiston työssä, ja tämä tulee toimintakertomuksessa hyvin esille.”

Hallintovaliokunnan jäsenenä olen tässä ehkä kolmen kuukauden aikana erittäin useasti jo ollut tilaisuuksissa kuulemassa tietosuojavaltuutetun tai valtuutetun toimiston muun virkamiehen perusteltuja näkemyksiä näistä tilanteista, ja minusta täällä edellä käytetyissä puheenvuoroissa nämä keskeiset ongelmat ovat tulleet jo osin käsiteltyä. Kysymyshän on pitkälti siitä, että digitaalisessa muodossa tällä hetkellä oleva tieto on synnyttänyt kokonaan uudenlaisia haasteita. Toisaalta kysymys on yksilönsuojasta ja yksilönturvasta, toisaalta siitä, että tiedon paremmalla liikkuvuudella ja esimerkiksi viranomaisten välillä nopeutetulla tiedonkululla saadaan asioita kehitettyä myönteisellä tavalla.

Toisaalta täällä on viitattu siihen ja kerrottu myös siitä, minkälaisia uusia liiketoimintamahdollisuuksia tämä on luonut. Edustaja Mäkelän puheenvuorossa ja edustaja Mäkisalo-Ropposen puheenvuorossa, molemmissa, tuli esille niitä kriittisiä näkökulmia, joita esimerkiksi tähän liiketoimintaan saattaa liittyä, ja näissä täytyy olla erityisen huolellinen. Itse olen myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, joten juuri nämä kysymykset, joihin edustaja Mäkisalo-Ropponen kiinnitti huomiota, tulevat nyt selvästi olemaan keskeinen työn kohde tässä lähivuosien aikana.

Tämä kokonaisuus on selvästi vaikeasti hallittavissa, ihan niin kuin tuossa toimintakertomuksesta annetussa hallintovaliokunnan lausunnossa todettiin, ja uskon, että meillä tulee olemaan täällä eduskunnassa tähän liittyen aika suuri työ edessä lähivuosina, ja tämä haaste on tiedostettu.

17.26 **Piritta Rantanen sd:** Rouva puhemies! En malttanut olla ottamatta osaa tähän keskusteluun, kun kanssa hallintovaliokunnan jäseninä näitä asioita ollaan tässä nyt monta kuukautta pohdittu. Tässä oli erinomaisen hyviä puheenvuoroja edustajilla aiemmin, nimenomaisesti näitä edustaja Aittakummunkin mainitsemia asioita, Kanta-palvelua ja alaikäisten lasten tietojen saantia, koskien. Ja sitten tässä edustajat Mäkisalo-Ropponen ja Risikko menivät näihin terveydenhuollon tietojenanto-oikeus- ja tietojenantovelvollisuusseikkoihin ja turvallisuusseikkoihin, niin en voi sairaanhoitajana todeta muuta kuin että todella haasteellisessa viidakossa olemme näiden asioitten tiimoilta.

Tässä tullaan tähän nimenomaiseen kysymykseen siitä, milloin se tietosuoja on niin vahva, että ei ole oikeutta antaa sitä tietoa, vaikka vastuu esimerkiksi vanhemmilla joistakin seikoista olisi. Itse leskenä olen tähän asiaan törmännyt useampaankin kertaan, esimerkiksi siinä, että pankkiasioita hoitaessa minulla on velvollisuus hoitaa lasteni asioita mutta ei olekaan oikeutta saada niitä tietoja, niin että kyllähän me puhumme erittäin haasteellisista seikoista. Ja tulemme sitten tässä kohdassa vielä tuohon pankkilakiinkin ja justiin näihin, että esimerkiksi nettipankkitunnuksia eivät alle 15-vuotiaat saa ja sitten sinä tarvitset niitä monessa asiassa lasten asioita hoitaaksesi. Tämä on semmoinen moninainen verkko, jossa tarvitaan yhdenmukaisuutta ja vielä niin, että se olisi koko Suomessa eikä vain niin, että se joku viranhaltija sitten päättää sen, missä se raja missäkin asiassa menee. Ja tästä syystä nimenomaisesti tämä tietosuojavaltuutetun rooli korostuu. Ja nyt puhutaan Tietosuojavaltuutetun toimistosta, jossa on siis yksi tietosuojavaltuutettu ja kaksi apulaistietosuojavaltuutettua, elikkä kolmen hengen voimin pitää tällaista kokonaisuutta hallita, todella moninaisia seikkoja. Toivottavasti tässä salissa ja tässä talossa otetaan kaikissa valiokunnissa tämä asia huomioon, koska tämä koskettaa kyllä meitä kaikkia. Pidetään tämä resurssiasia — ja nimenomaan tämä neuvonta ja ohjaus on siinä varmaan se kaikista oleellisin — niin että meidän viranhaltijoillamme olisi kaikilla sektoreilla tiedossa se, mitkä ovat jokaisen oikeudet ja velvollisuudet.

17.29 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille erinomaisista puheenvuoroista. Tämä on ollut hyvin tarpeellista ja hyödyllistä keskustelua.

Edustaja Autto muistutti meitä todella tärkeästä asiasta. Väitän, että kaikki kansalaiset eivät todellakaan tiedä, missä kaikkialla omat tiedot liikkuvat ja miten niitä käytetään ja mihin niitä hyödynnetään. Digitalisaatiohan mahdollistaa paljon, mutta kyllä siihen liittyy myöskin riskejä, joita kaikki kansalaiset eivät todellakaan tiedä tai tiedosta. Meitähän voidaan seurata, meistä koko ajan liikkuu sitä paikkatietoa, ja meistä tehdään koko ajan monenlaisia profiileja, joita sitten käytetään kaupallisissa tarkoituksissa.

Tietosuojavaltuutetun resurssit eivät tällä hetkellä kyllä riitä ohjaukseen, neuvontaan ja viestintään sillä tavalla kuin olisi varmaankin tarpeen. Toki kansalaisten koulutus ja tiedottaminen kuuluu kouluille, oppilaitoksille ja erilaisille aikuiskasvatusorganisaatioille ja myös medialle ja viranomaistahoille. Mutta sitten jos puhutaan viranomaisten tiedonsaannin turvaamisesta eli juuri siitä, mistä me olemme puhuneet, esimerkiksi tämän lainsäädännön tulkinnasta, niin tämä asia olisi kyllä hyvä suunnitella tietosuojavaltuutetun taholta niin, että ohjaus olisi samanlaista, että joka paikassa Suomea olisi samanlainen ymmärrys siitä, miten sitä lakia sovelletaan.

Ihan tähän loppuun vielä, arvoisa puhemies: Edustaja Lindén kun on siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin toivon, että siellä pidettäisiin todella huolta siitä — kun siellä todennäköisesti tällä kaudella tullaan käsittelemään näitä erilaisia geenilainsäädäntöön liit-

tyviä asioita — että siellä voitaisiin pohtia myöskin sitä, tarvitaanko tällä hetkellä yhteiskunnassa ihan oma henkilö varmistamaan tämä geenitiedon suojaus. Onko tietosuojavaltuutetulla sitä ymmärrystä, tietoa, mitä tarvitaan juuri tämän erityisen tietosuojan turvaamiseen? Tämä olisi varmaan semmoinen todella tärkeä asia nyt lähivuosina, lähiaikoina päättää.

17.31 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty erinomaisia puheenvuoro tästä tietosuojasta, ja se on kyllä tärkeä aihe. Useinhan lainsäädäntö ei ole tiedonvaihdon este vaan koulutuksen puute, niin kuin edustaja Auttokin tässä ansiokkaasti jo nosti esiin. Ongelmia aiheuttaa myös tietynlainen pelko ja ylivarovaisuus. Elämme kuitenkin tämmöistä kantelumenettelyn kulta-aikaa, ja siitäkin olen itse omissa töissäni saanut kyllä oman osani. Itselläni on runsaasti kokemusta asiasta poliisin työtehtävistä, joissa eri viranomaisten välillä salataan tietoa tarpeettomastikin ja siten vaikeutetaan asioitten hoitoa.

Edustaja Risikko mainitsi, kuinka poliisi saattaa joutua menemään joihinkin tilanteisiin tästä syystä usein liiankin vähäisillä tiedoilla. Sanoisin itse, että tilanne on varsinkin ensihoidon puolella huomattavasti huonompi. Siellä hyvin usein joudutaan todellakin menemään keikoille hyvin vähäisillä, käytännössä olemattomilla, tiedoilla. Se jos mikä vaikeuttaa merkittävällä tavalla hoitotoimia ja viivästyttää hoitoa. Kuka tällaisesta menettelystä kärsii lopulta? No kansalainen, enkä usko millään, että se on lopulta se tarkoitus.

17.33 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Aivan totta, täällä on tullut esimerkkejä siitä, mitkä viranomaistaholla tulevat esiin, tällaiset, että on vaarana tapahtua jotain ja se on tällainen uhkatilanne.

Mutta kaiken kaikkiaan minä väitän, että ehkä kuitenkin tämä lainsäädäntö pitäisi vielä kerran perata. Tietosuojavaltuutettu sanoo aina, että mikään laki ei estä auttamasta, mutta minä väitän, että ehkä se on sitten niissä käytännöissä, ja mihin täällä edellinen puhujakin viittasi, niin ehkä sitten sen lain tulkinta vaatisi vähän sellaista sanoitusta. Tämä lainsäädännön perkaaminen ja sanoittaminen ja tulkintahan tulee meille entistä vakavammaksi ja tärkeämmäksi, kun meille koko ajan tulee tällaisia uusia rekistereitä ja uusia tietovarantoja, aivan niin kuin genomitieto, meidän geenitietomme kaiken kaikkiaan, mihin täällä on jo esimerkiksi Mäkisalo-Ropponen ansiokkaasti viitannut. Meille tulee koko ajan valtavasti tietoa ihmisistä, ja sitten meillä on myös valitettavasti tällä hetkellä se, että meillä yhdistellään väärin eri lähteistä tietoja ja saadaan ne näyttämään aivan toiselta, eli tämä tällainen valetietojärjestelmä, mikä nyt on hiljalleen kehittymässä. Siinäkin me tarvitsemme sitten sitä puuttumista. Onko meillä työkaluja riittävästi puuttua niihin, että on kaksi tietoa, kahdesta eri rekisteristä, ehkä kahden eri ihmisenkin tiedot pahimmassa tapauksessa? Onko meillä mahdollisuus puuttua siihen, kun meillä on tämä tietosuoja? Kaikkiin tällaisiin pitää tulevaisuudessa varautua.

Se, miksi pyysin erityisesti puheenvuoron, oli se, että tuossa äsken omassa puheenvuorossani en muistanut kiittää: siis Tietosuojavaltuutetun toimisto vähillä resursseilla tekee valtavan paljon työtä, ja siitä heille suuri kiitos. Toivonkin, että kun sitä tietosuojan tarvetta koko ajan lisää meiltä täältä tulee, se sitten huomioitaisiin siellä resursseissa myöskin. Sitten on myöskin se, että jatkettaisiin paitsi päätöksentekijöiden ja tietosuojavaltuutetun yhteistyötä mutta myöskin viranomaisten ja tietosuojavaltuutetun yhteistyötä siitä syystä, että näitä tulkintaongelmia saataisiin pois. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 15/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 b ja 60 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2019 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 6/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 6/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja Risikko.

Keskustelu

17.35 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä siis ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Valtioneuvosto on päättänyt lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistamisesta 18 miljoonalla eurolla. Määrärahalisäys lukiokoulutuksen rahoitukseen toteutettaisiin pienentämällä lukiokoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävän vähennyksen määrää. Määrärahalisäys ehdotetaan tehtäväksi pysyvästi. Esitys liittyy valtion 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä, ja tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020.

No, sivistysvaliokunta käsitteli tätä ja kuuli asiantuntijoita, ja valiokunta pitää erittäin hyvänä, että hallituksen esitys vahvistaa lukioiden rahoitusta pysyväisluonteisesti 18 miljoonalla eurolla. Teknisesti lisäys toteutetaan pienentämällä lukiokoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävää vähennystä. Valtion menoja lukion yksikköhinnan vahvistaminen lisää vuosittain noin 7,5 miljoonaa euroa. Kuntien omarahoitusosuus lukion yksikköhinnan vahvistamisen määrärahalisäyksestä on noin 10,5 miljoonaa euroa. Kunnan osuus kasvaa 1,92 eurolla asukasta kohden.

Nyt ehdotettu rahoituksen lisäys on valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan hyvin kannatettava mutta valitettavasti edelleen riittämätön. Aikaisemmin tehtyjen säästöpäätösten vuoksi lukion kokonaisrahoituksesta vähenee edelleen noin 100 miljoonaa euroa vuosittain. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää esitystä oikeansuuntaisena, tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Arvoisa puhemies! Lukioiden yksikköhinnan vahvistaminen toteutetaan siten, että rahoituksen lisäys, 18 miljoonaa euroa, otetaan huomioon lukiokoulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 b §:n 1 momentin mukaan tehtävässä vähennyksessä. Uudistuksen tekninen toteutustapa on saanut asiantuntijoilta kiitosta.

Edellä tarkoitettu vähennys muodostuu vuosina 2014 ja 2015 tehdyistä julkisen talouden säästöpäätöksistä, vuoden 2013 ja vuoden 2014 arvioidun kustannustason tarkistusten tekemättä jättämisestä ja vuosien 2016, 2018 ja 2019 indeksikorotusta vastaavista säästöpäätöksistä. Lukiokoulutuksen rahoitukseen ovat vuosina 2014—2019 kohdistuneet kaiken kaikkiaan vuosittain noin 120 miljoonan euron säästötoimet. Valtionosuusrahoituksen perusteena olevien keskimääräisten yksikköhintojen ja keskimääräisten VOS-kustannusten välillä on usean vuoden ajan ollut noin tuhannen euron ero. Hallituksen esityksen 23 b §:n mukainen opiskelijakohtaisen yksikköhinnan vähennys vuonna 2020 on 996, 13 euroa. Tämänsuuruinen vähennys yksikköhinnasta tarkoittaa kokonaisuudessaan edelleen laskennallisesti 100 miljoonan euron rahoitusleikkausta lukiokoulutukseen vuonna 2020 verrattuna tilanteeseen ilman edellä todettuja säästöluontoisia vähennyksiä. Kunnat ovat suurin lukiokoulutuksen järjestäjä, sillä 87 prosenttia lukio-opiskelijoista opiskelee kunnallisissa lukioissa. Lukiokoulutuksen kokonaiskustannukset olivat 784 miljoonaa euroa vuonna 2018. Asiantuntijalausunnon mukaan valtion yksikköhinnasta tekemien vähennysten jälkeen kunnat vastaavat jo kolmesta neljäsosasta järjestämänsä lukiokoulutuksen kokonaisrahoituksesta valtion rahoitusosuuden ollessa enää neljänneksen.

Uusi lukiolaki on tullut voimaan 1.8.2019. Lukiokoulutuksessa tapahtuvat muutokset, kuten uudistuneet opetussuunnitelman perusteet, panostaminen opiskelijoiden hyvinvointiin ja opinto-ohjaukseen sekä yhteistyön toteuttaminen korkeakoulujen ja työelämän kanssa, edellyttävät riittäviä resursseja järjestäjiltä ja tämän mahdollistavan rahoitusjärjestelmän. Ylioppilastodistuksen painoarvon nostaminen korkeakoulujen valinnoissa lisää osaltaan myös paineita lukiokoulutuksen laadukkaalle järjestämiselle, jotta opiskelijoille voitaisiin taata koko maassa tasavertaiset mahdollisuudet jatko-opintoihin.

Sivistysvaliokunta korostaa, että valtionosuusrahoituksen perustana olevien yksikköhintojen tulee olla sellaisella tasolla, että ne takaavat riittävän perusrahoituksen ja sitä kautta vakaan ja laadukkaan lukiokoulutuksen sekä mahdollisuuden toteuttaa edellä esitetyt koulutuksen laadulliset kehittämistarpeet aikaisempien vaatimusten lisäksi. Valiokunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että tulevina vuosina voidaan kokonaan luopua lukiokoulutuksen yksikköhintoihin tehtävistä vähennyksistä, mikä edellyttää noin 100 miljoonan euron lukuista rahoituslisää lukiokoulutukseen.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on tavoitteena oppivelvollisuusiän nosto 18 ikävuoteen. Siinä yhteydessä joudutaan arvioimaan tasapuolisesti koko toisen asteen koulutuksen kehittämistarpeita ja koulutuksen kustannusrakennetta hyvin tarkkaan. Oppivelvollisuuden pidentäminen tulee niin lukiokoulutuksen kuin ammattikoulutuksenkin kohdalla edellyttämään merkittäviä lisäpanostuksia koulutuksen rahoitukseen. Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että lukiokoulutuksen nykyinen selkeä rahoitusvaje korjataan poistamalla yksikköhinnasta tehdyt vähennykset ennen kuin lähdetään sitovasti arvioimaan oppivelvollisuusuudistukseen tarvittavaa lisärahoitusta. Vaarana on muutoin, että liian nopeasti toisiaan seuraavien muutosten toimeenpanon myötä rahoitusvaje jää korjaamatta ja voi jopa tosiasiallisesti kasvaa, kun otetaan huomioon toiminnalle asetetut kasvavat laadulliset vaatimukset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama lukiokoulutuksen rahoitusvaihtoehto -työryhmä toteaa 8.10.2019 julkaisemassaan raportissa, että lukiokoulutuksen rahoituksen tulee olla vakaa ja ennakoitava. Työryhmän mukaan lukiokoulutuksen tulee suunnata riittävät taloudelliset voimavarat lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Rahoituksenjakojärjestelmän tulisi työryhmän näkemyksen mukaan perustua jatkossakin selkeisiin laskennallisiin

kriteereihin ja olla läpinäkyvä ja ylläpitäjäneutraali. Raportissa todetaan, että lukiokoulutuksen rahoitusmalli olisi mahdollista kehittää siten, että se ottaa huomioon nykyistä paremmin erilaiset toimintaympäristöt.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että lukion rahoitusmallin tarkastelua jatketaan edelleen. Asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin ajatus siirtymisestä nykyisestä pienlukiolisän käytöstä kohti järjestelmää, jossa turvataan lukiokoulutuksen valtakunnallinen ja alueellinen saatavuus. Asiantuntijalausunnoissa on esitetty, että nykyinen pienlukioiden rahoitusmalli voi osin vaikeuttaa perusteltujen rakennemuutosten tekemistä varsinkin alueilla, joilla väestökehitys on ikäluokkien pienenemisen tai poismuuton vuoksi haastavaa. Pienissä kunnissa yläaste ja lukio toimivat usein yhdessä, jolloin samat opettajat opettavat molemmissa. Saavutettavuutta arvioitaessa on tällöin voitava ottaa huomioon lukion merkitys alueen koko koulutustarjonnalle. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että saavutettavuuskriteeri sisällytettäisiin osaksi lukion rahoitusjärjestelmää, ja pitää toivottavana, että tämänsuuntainen uudistus toteutetaan jopa ennen laajempaa rahoitusjärjestelmän uudistamista.

Arvoisa puhemies! Vielä: Rahoituslain 24 §:n 2 momentti mahdollistaa yksikköhinnan harkinnanvaraisen korottamisen. Korotuksen on saanut vuosittain noin 30 koulutuksenjärjestäjää. Ne ovat edelleen erityisen pieniä, harvaan asutuilla alueilla sijaitsevia koulutuksenjärjestäjiä, lukiokoulutusta järjestäviä kansanopistoja, pieniä suomenkielisten alueiden sisällä sijaitsevia yksityisiä ruotsinkielisiä koulutuksenjärjestäjiä tai koulutuksenjärjestäjiä, joiden opiskelijamäärät vähenevät. Näiden tahojen todelliset järjestämisen kustannukset ovat usein rahoituksen perusteena olevia keskimääräisiä kustannuksia selvästi korkeammat. Korotuksiin käytettävän rahoituksen kokonaismäärä on ollut noin 2—3 miljoonaa euroa. Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että mahdollisuus yksikköhinnan harkinnanvaraiseen korottamiseen säilyy kuitenkin edelleen.

Valiokunnan yksi päätösehdotushan on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 35/2019 sisältyvän lakiehdotuksen. Tähän mietintöön sisältyy myös yksi vastalause, josta sitten myöhemmissä puheissa. Käytiin kaiken kaikkiaan erinomaisen hyvä keskustelu, ja kyllä selvästi oli halu kehittää lukiokoulutusta. — Kiitos.

17.45 **Sari Multala kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan kokoomuksen eduskuntaryhmän sivistysvaliokunnan jäsenet jättivät valiokunnan mietintöön vastalauseen. Kannatamme sinänsä kyllä tätä lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistamista ja tietenkin toivomme, että lukiokoulutuksen rahoitus kehittyy myös tulevaisuudessa positiivisesti. Vastalauseemme kuitenkin perustui siihen, että valiokuntakuulemisessa asiantuntijat lähes yksimielisesti nostivat esiin paitsi tarpeen uudistaa rahoitusjärjestelmää kokonaisuutena myös tarpeen sille, että pienten lukioiden lisää olisi valmiutta muuttaa jo tässä vaiheessa saavutettavuuslisäksi. Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esiin sitä erityisesti, että tällä hetkellä, kun kyse on nimenomaan pienten lukioiden lisästä, se saattaa kannustaa myös kasvukeskuksissa siihen suuntaan, että lukiot eivät välttämättä ole tarkoituksenmukaisen kokoisia, vaikka tässä olisi tarkoituksena ollut ja tulisi olla nimenomaan se, että lukiokoulutus on joka puolella Suomea saavutettavaa, ja sen vuoksi tämä muutos tähän suuntaan olisi erittäin kannatettava.

Katsomme myös, että lukiokoulutuksen rahoitus olisi hyvä uudistaa kokonaisuutena ja sen lisäksi varmistaa se, että lukiokoulutuksen rahoitus vastaa siitä aiheutuvia kustannuksia. Kuten tuossa valiokunnan puheenjohtaja Risikon esittelemässä mietinnössä hyvin kävi ilmi, kunnat vastaavat tällä hetkellä jo hyvin suurelta osin lukiokoulutuksen kustannuksis-

ta. Sekin on hyvä huomata, että rahoituslain mukaan tässäkin esityksessä suurimman osan korotuksesta maksavat kunnat, vaikka se kokonaiskorotus onkin 18 miljoonaa euroa. Täällä puhutaan oppivelvollisuusiän nostamisesta, ja kuulimme myös asiantuntijakuulemisessa huolenaiheita siihen liittyen, että onko siihen riittävät resurssit varattuna, kun hallitus on varannut uusiin velvoitteisiin 107 miljoonaa euroa ja samanaikaisesti lukiokoulutuksen rahoitusvaje on 100 miljoonaa euroa. Tämän vuoksi me ehdotimme valiokunnassa, että yksi valiokunnan mietinnön kappaleista olisi korvattu seuraavalla tekstillä: ”Hallituskauden merkittävin uudistustavoite on oppivelvollisuusiän nosto 18 ikävuoteen. Oppivelvollisuusiän pidentäminen ei kuitenkaan ole vaikuttavin tapa puuttua lasten ja nuorten syrjäytymiseen ja koulupudokkuuteen. Tarvitsemme sen sijaan oikea-aikaista tukea sekä panostuksia aina varhaisista vuosista lähtien. Toisen asteen koulutuksen laadun varmistaminen edellyttää lisäresursseja nykyisiin toimintoihin, kuten mietinnössä todetaan. Hallitus on panostamassa 107 miljoonaa uusiin velvoitteisiin korjaamatta vanhoja rahoitusvajeita.” Tähän muutosesitykseen yhtyivät myös sivistysvaliokunnan perussuomalaiset edustajat.

Nyt tulevassa valmistelussakin vakava toiveemme on, että tämä asiatuntijakuulemisessa esiin tullut huoli otetaan vakavasti ja varataan riittävät resurssit lukiokoulutuksen järjestämiseen, sillä jos edetään siihen suuntaan, että vain tämä 107 miljoonaa euroa on käytettävissä, se tulee johtamaan todennäköisesti siihen, että materiaalimaksuihin tarvittava resurssi joudutaan irrottamaan lukiokoulutuksen laadusta eli opettajaresursseista ja mahdollisista muista lukiokoulutuksen varsinaiseen laatuun vaikuttavista rahoitusmomenteista.

Tämän vastalauseen varsinainen lausumaehdotus kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän kokonaisuudistuksen. Valmistelun yhteydessä on muun muassa arvioitava, voidaanko pienten lukioiden lisä muuttaa lukiokoulutuksen saavutettavuuslisäksi. Uuden rahoitusmallin on oltava ennakoitava, ja rahoituksen on vastattava paremmin lukiokoulutuksesta aiheutuvia todellisia kustannuksia.”

Toivommekin, että nyt kun tämä lukiokoulutuksen rahoituksen parannus, ehdoton parannus — ja siitä kiitämme — tulee voimaan, jatkossa kuitenkin edelleen hallitus edistäisi sitä, että lukiokoulutuksen rahoitus uudistettaisiin kokonaisuudessaan, eivätkä lukiokoulutuksen laadun parantaminen ja rahoituksen parantaminen jäisi tähän esitykseen. Tästähän oli tämmöinen työryhmä, joka tosiaan ei tehnyt sitten minkäänlaista ehdotusta, siellä oli erilaisia ehdotuksia käsiteltävänä. Mutta siellä on hyvä pohjatyö tehtynä, jonka pohjalta työtä voisi nyt hyvin jatkaa, ja tätä lämpimästi toivomme.

17.50 **Pasi Kivisaari kesk:** Kunnioitettu rouva puhemies! Tärkeä asia tosiaan, ja yritän tässä sinne lehtereille katsoa, että onko siellä juuri lukiolaisia. [Yleisölehteriltä huudetaan] — Aivan mahtavaa, ja tervetuloa! Te olette niin sanotusti ajan hermolla. Kunnioitan ja arvostan sitä suuresti.

Valtioneuvosto on päättänyt esittää lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistamista 18 miljoonalla eurolla. Määrärahan lisäys lukiokoulutuksen rahoittamiseen toteutettaisiin pienentämällä lukiokoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävän vähennyksen määrää. Määrärahalisäystä ehdotetaan pysyväksi. Tällä esityksellä toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta vahvistaa lukiokoulutuksen laatua sekä uuden lukiolain toimeenpanoa. Määrärahan lisäyksellä tuetaan lukiokoulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia toteuttaa nykyistä laajemmin lukion syventäviä ja soveltavia kursseja ja siten opiskelijoiden osaamispohjaa jakamalla kursseja opiskelijamääriltään nykyistä pienempiin ryhmiin.

Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, myös sivistysvaliokunta pitää erittäin hyvänä, että hallituksen esitys vahvistaa lukioiden rahoitusta pysyväisluonteisesti 18 miljoonalla eurolla. Valtion menoja lukion yksikköhinnan vahvistaminen lisää vuosittain noin 7,5 miljoonaa euroa. Kuntien omarahoitusosuus lukion yksikköhinnan määrärahalisäyksestä on noin 10,5 miljoonaa euroa.

Nyt ehdotettu rahoituksen lisäys on valiokunnan asiantuntija-arvioiden mukaan hyvin kannatettava mutta edelleen riittämätön. Toisin sanoen olemme oikealla tiellä mutta emme vielä perillä. On selvää, että valtionosuusrahoituksen yksikköhintojen tulee olla sellaisella tasolla, että ne takaavat riittävän perusrahoituksen ja sitä kautta vakaan ja laadukkaan lukiokoulutuksen. On myös ensiarvoisen tärkeää, että tulevina vuosina voidaan jatkaa nyt valittua lukiokoulutusta tukevaa linjaa, jossa lukiokoulutuksen yksikköhintoihin tehtäviä vähennyksiä kavennetaan. Tavoite on mittava ja edellyttää kokonaisuudessaan noin 100 miljoonan euron suuruista rahoituslisää lukiokoulutukseen. Nyt aloitettu polku on oikeansuuntainen käännös parempaan tulevaisuuteen.

Puhemies! Hallituskauden merkittävin uudistustavoite on oppivelvollisuusiän nosto 18 ikävuoteen. Siinä yhteydessä joudutaan arvioimaan tasapuolisesti koko toisen asteen koulutuksen kehittämistarpeita ja koulutuksen kustannusrakennetta. Oppivelvollisuuden pidentäminen tulee niin lukiokoulutuksen kuin ammattikoulutuksenkin kohdalla edellyttämään lisäpanostuksia koulutuksen rahoittamiseen. Asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin myös ajatus siirtymisestä nykyisestä pienlukiolisän käytöstä kohti järjestelmää, jolla turvataan voimakkaammin lukiokoulutuksen valtakunnallinen ja alueellinen saatavuus. Pienissä kunnissa yläkoulu ja lukio toimivat usein yhdessä, jolloin samat opettajat opettavat molemmissa. Saavutettavuutta arvioitaessa on tällöin voitava ottaa huomioon lukion merkitys koko alueen koulutustarjonnalle. Olisi siis viisasta, että saavutettavuuskriteeri sisällytettäisiin osaksi lukion rahoitusjärjestelmää.

Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta siitä, että se on astelemassa ryhdikkäästi paremman lukiokoulutuksen puolesta. Tämä on suunnanmuutos, joka osoittaa tahtoa ja tilannetajua. Lukiokoulutuksen haasteet niin rahoituksen, rakenteiden kuin sisältöjen osalta kuitenkin jatkuvat, eikä tässä kohtaa kukaan voi julistautua asentoon, että maailma olisi saatettu valmiiksi. Lukiokoulutus on aivan keskeinen suomalaisen sivistyksen kulmatolppa. Lukiossa vaeltaa juuri lehterillä olevia kirkassilmäisiä, kirkasotsaisia nuoria, jotka luottavaisina suuntaavat kohti tulevaisuutta. Meidän tehtävämme täällä eduskunnassa on ponnistella, että näitä askelia seuraa valveilla oleva eduskunta.

17.55 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Monesti kokeneet henkilöt sanovat, että eivät ole ensimmäistä kertaa pappia kyydissä, mutta nyt täytyy sanoa, rouva puhemies, että ensimmäistä kertaa olen täällä nyt kannattamassa. Kannatan edustaja Multalan tekemää vastalauseen mukaista lausumaehdotusta sekä tätä ehdotusta näitä lain perusteluja koskien. — Menihän tämä nyt oikein?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Anteeksi, ne tehdään toisessa käsittelyssä, eli vielä ehtii myöhemminkin.

Aha, no niin. Joka tapauksessa ne olivat erinomaiset. Nyt varmasti tässä ensimmäisessä käsittelyssä, kun ollaan lain sisältöä käsittelemässä, tähän ei vielä ole mitään konkreettista ehdotusta, mutta haluan kuitenkin tästä lain sisällöstä puhua, arvoisa rouva puhemies.

On hienoa, että tässä nyt tällä tavalla hallituksen ja opposition yhteisen keskustelun kautta voimme tosiaan löytää näitä oikeita tapoja isänmaata palvella, koska kun puhumme koulutuksesta, niin se on varmasti se isänmaan tulevaisuuden tärkein kulmakivi. Suomi on noussut maailman menestyneimmäksi maaksi nimenomaan siksi, että meillä on aina ymmärretty panostaa koulutukseen. Koulutukseen on itse asiassa panostettu enemmän kuin mitä meillä on ollut varaa panostaa, mutta juuri sen vuoksi, että on panostettu, Suomesta on tullut maa, jota katsotaan maailman parhaana maana, kun maailmalta tännepäin katsotaan. Näitä panostuksia on syytä jatkossakin jatkaa, ja on oikein, että nyt myös tällä lakimuutoksella 18 miljoonaa euroa lisää lukiokoulutukseen panostetaan, kun tätä yksikköhintaa vahvistetaan.

Arvoisa herra puhemies! Suomen koulutuksen aivan erityinen ylpeydenaihe on ollut peruskoulu. Peruskoulua arvostetaan maailman parhaana instituutiona, ja niin kuin täällä on hyvissä puheenvuoroissa jo käyty läpi, monilla paikkakunnilla ympäri Suomen peruskoulun yläluokkien hyvä aineenopetus tapahtuu juuri niiden samojen maailman parhaiden opettajien toimesta, jotka myös lukiossa opettavat näitä vastaavia aineita. Tämän vuoksi tämä lukioiden ja peruskoulun yläluokkien kohtalonyhteys on erittäin tärkeä osa tätä suomalaista peruskoulun menestystarinaa, jossa jokainen suomalainen lapsi riippumatta omasta sosiaalisesta taustastaan tai siitä, missäpäin maata perhe asuu, pääsee maailman parhaan koulutuksen piiriin ja saa hyvän pohjan jatko-opinnoilleen.

Tästä haluamme pitää kiinni tulevaisuudessakin. Siksi tämä kokoomuksen esittämä vastalause tai paremminkin kehittämisehdotus siitä, että kiirehdittäisiin sitä, että lukion saavutettavuus tulisi rahoituskriteeriksi, on äärimmäisen tärkeää sen kannalta, että nimenomaan joka puolella maata tasokas lukiokoulutus saadaan turvattua ja toisaalta sitten taas myös niillä paikkakunnilla, joissa tosiaan on enemmän nuoria ja enemmän oppilaitoksia, pystytään järkevää rakenteellista kehittämistä tekemään, kun ainakaan rahoituskriteerit eivät ole esteenä. Eli siksi tämä kokoomuksen esitys saavutettavuudesta rahoituskriteeriksi on mielestäni erittäin kannatettava ja kiirehdittävä.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti myös tästä oppivelvollisuuden pidentämisestä. Olen samaa mieltä, kuten edellä edustaja Multala hyvin puhui, että oppivelvollisuuden pidentäminen itsessään ei ole ratkaisu nuorten syrjäytymisongelmaan, joka sinänsä on vakava asia ja asia, johon tämän salin tulee yhdessä pureutua. Meidän pitää erityisesti panostaa siihen, että siinä vaiheessa, kun ollaan toisella asteella, nuorella on jo niin sieltä varhaiskasvatuksesta esikoulun kautta kuin sitten peruskoulun kautta ja tietysti ennen kaikkea kodeista sellaiset eväät elämään, että koulunkäynti maistuu, halutaan oppia valmiuksia entisestään, jatkokouluttautua. Ei pitäisi olla kenellekään pakko mennä toisen asteen opintoihin, vaan sen pitäisi olla haluttu mahdollisuus, ja näiden valmiuksien sen ymmärtämiseksi pitää olla kunnossa. Tässä mielessä itse näkisin ja kokoomus näkee, että panostukset tulisi suunnata sinne varhaisempiin vuosiin, jotta jokainen nuori on mukana yhteiskunnassa siinä vaiheessa ja siinä iässä, kun ollaan hakeutumassa toisen asteen opintoihin.

18.01 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Lukiolla on ihan erityinen paikka sydämessäni. Päättäjänä pitää aina olla vähän varovainen muistelemaan omia opiskelu- tai kouluaikoja, mutta ihan hieman rohkenen sitä tehdä. Omista lukioajoistani parhaiten jäivät mieleen seikkailut niin uusien ihmisten kuin matemaattisten yhtälöidenkin parissa, taitavien opettajien sytyttämä innostus, yhteenkuuluvuudentunne, itsensä ylittäminen. Toisaalta muistan hyvin myöskin ne vaikeat hetket, hukassa olemisen ja jännityksen tulevaisuu-

desta. Sittemmin olen päässyt myös työkseni edistämään lukiolaisten hyvinvointia ja laadukasta lukiokoulutusta sekä muun muassa käynnistämään tätä tänään julkaistua historian ensimmäistä lukiolaisbarometria.

Samankaltaisia tarinoita ja muistoja löytyy tämän päivän lukiolaistenkin keskuudesta, mutta ikävä kyllä me tiedämme myös, että yhä useampi lukiolainen kokee vakavaa stressiä ja uupuu, ja siihen tarvitaan muutos. Tuo tänään julkaistu lukiolaisbarometri kertoo, että peräti 40 prosenttia vastaajista kokee, että opiskelu lukiossa on henkisesti raskasta, tytöt vielä poikia useammin. Aiemmin syksyllä julkaistun kouluterveyskyselyn mukaan lukiolaisista lähes 40 prosenttia on kuluneen vuoden aikana ollut huolissaan omasta mielialastaan.

Työterveyslaitoksen mukaan työhyvinvointi ennustaa yleistä mielenterveyttä. Työhyvinvoinnin parantaminen ja yksilöllisten voimavarojen huomiointi työpaikoilla tukevat työntekijöiden jaksamista. Ihan vastaavasti myös hyvinvointi oppilaitoksissa on aivan keskeistä opiskelukyvyn ja opiskelijoiden mielenterveyden näkökulmasta. Kouluviihtyvyys, yhteisöllisyys ja yksilöllinen tuki auttavat vahvistamaan mielen hyvinvointia jo ennen kuin ongelmat syvenevät tai syntyvät ensinkään. Jo hyvinvoinnin mutta tietenkin myös koulutuksen laadun näkökulmasta on olennaista, että lukioissa on riittävät voimavarat ja työkalut koulutuksen toteuttamiseen, opiskelijoiden tukeen ja sen lukioyhteisön rakentamiseen.

Arvoisa puhemies! Lukion rahoitusjärjestelmä ei ole maailman yksinkertaisin, sillä rahaa tulee useammasta kanavasta, ja tänään on tietysti keskeisintä puhua siitä valtion kohdentamasta rahoituksesta lukioille, ehkä erityisesti siitä osasta järjestelmää, joka on johtanut lukiokoulutuksen rahoituksen nakertamiseen vuosien varrella. Kun lukion rahoitus perustuu vahvasti aiempien vuosien toteutuneisiin kustannuksiin, johtavat kerran tehdyt säästöt tosiasiallisesti lisäsäästöihin, ellei tilanteeseen puututa. Lukiokoulutuksen rahoitukseen on vuosina 14—19 kohdistunut kaiken kaikkiaan vuosittain noin 120 miljoonan euron säästötoimet. Samaan aikaan kuntien osuus lukiokoulutuksen rahoituksesta on kasvanut ja valtion puolestaan kaventunut. Sivistysvaliokunta on pitänyt ensiarvoisen tärkeänä, että tulevina vuosina voidaan kokonaan luopua lukiokoulutuksen yksikköhintoihin tehtävistä vähennyksistä, mikä edellyttää noin 100 miljoonan euron suuruista lisärahoitusta lukiokoulutukseen. Pidän erittäin tärkeänä, että tässä salissa löytyisi sellainen yhteinen sitoumus, että sitä kohti pyritään tulevien vuosien, tulevien vaalikausien aikana.

Yksi tämän hallituskauden isoimmista koulutusuudistuksista on oppivelvollisuusiän nostaminen 18 ikävuoteen, minkä tavoitteena on varmistaa, että ihan jokainen nuori saa toisen asteen koulutuksen sekä riittävät tiedot ja taidot elämään ja elinikäiseen oppimiseen. On tärkeää varmistaa, että tämän uudistuksen hyvät tavoitteet eivät vesity toisen asteen koulutuksessa olevien rahoitusvajeiden myötä, ja tähän on myös sivistysvaliokunta mietinnössään kiinnittänyt huomiota.

Lukion rahoitusjärjestelmä kaipaa muutenkin uudistamista. Leikkurit tulee tietenkin poistaa, jotta lukion rahoitus vastaa paremmin nykyisiä kustannuksia. Lisäksi on paikallaan pohtia siirtymistä pienten lukioiden lisästä saavutettavuuskorotukseen, jolla kenties voitaisiin paremmin turvata lukiokoulutuksen valtakunnallinen ja alueellinen saavutettavuus. Tässä kenties voitaisiin edetä jo ennen sitä koko rahoitusjärjestelmän uudistusta, joka sekin on tarpeellinen, osana hallitusohjelmaan kirjattua lukion laadun ja saavutettavuuden vahvistamista. Samassa yhteydessä toivon, että tutkitaan myöskin valtakunnallisen opiskelijapalautejärjestelmän rakentamista lukion puolelle ammatillisen koulutuksen tapaan.

Arvoisa puhemies! Lukioissa otetaan käyttöön uudet opetussuunnitelmat syksyllä 2021. Ehkä parasta on se, että lukiolaisten hyvinvointiin panostetaan niiden myötä entistä enemmän. Seuraava vaihe on paikallisten opetussuunnitelmien rakentaminen. Toivottavasti siinä työssä löydetään keinoja vähentää pirstaleisuutta ja sisältöähkyä, josta lukiolaiset ovat olleet huolissaan. Olennaista on varmistaa, että joka puolella Suomea ne lukiolaisuuden kovimmat kokemusasiantuntijat eli lukiolaiset itse ovat tiiviisti mukana paikallisten opetussuunnitelmien laatimisessa. Kohtuullisen työmäärän, innostavan opetuksen ja mielekkäiden sisältöjen lisäksi lukiolaisten hyvinvointi edellyttää laadukasta opinto-ohjausta, tarvittaessa erityistä tukea sekä apua elämän vaikeissa tilanteissa. Tähän työhön ja entistä tiiviimmäksi osaksi lukioyhteisöä tarvitaan mukaan myöskin psykologit ja kuraattorit, ja siksi hallitusohjelman linjaus opiskeluhuollon sitovasta mitoituksesta toisen asteen koulutukseen tulee todella tarpeeseen. Lukiolaisten jaksamiseen, stressiin ja vaikkapa ihmissuhdepulmiin on pystyttävä reagoimaan jo ennen kuin niitä ongelmia kasautuu. Vastaavasti tulisi harkita myös opinto-ohjaajien mitoituksen säätämistä, jotta jokaiselle olisi aidosti tarjolla yksilöllistä tukea siinä elämän tärkeässä nivelvaiheessa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Lukioiden uudistusvauhti on ollut viime vuosina melko kova. On tietenkin hyvä ja tarpeen, että lukiokoulutus uudistuu vastaamaan tulevaisuuden tarpeita, mutta olennaista on myös pitää huolta siitä, että nämä uudistukset ehditään toteuttaa ja arvioida huolellisesti. Nyt on tärkeää tukea lukioyhteisöjä uudistusten läpiviemisessä ja hyvinvoinnin vahvistamisessa kautta linjan. Toivon mukaan saamme myöskin tulevina vuosina lukiolaisbarometrin kautta tukea tähän työhön ja sen arviointiin. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on valtavan tärkeä ensimmäinen askel lukiokoulutuksen rahoitustilanteen korjaamisessa. Työtä riittää tehtäväksi, mutta hallitus ansaitsee suuren kiitoksen siitä, että suunta vihdoin kääntyy: koulutusleikkausten aikakaudesta siirrytään koulutuksen ja sivistyksen uuden arvostuksen aikaan. — Kiitos.

18.08 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Hyrkkö totesi, tämä on hyvä alku lukiokoulutuksen, ja laajemminkin koulutuksen, vahvistamisessa. Lukiokoulutuksella on hyvin vahva merkitys sitten jatko-opinnoissa. Itse en ole lukiota käynyt, menin avoimen yliopiston kautta yliopisto-opintoihin, mutta lukiokoulutuksen merkitys tulee jatkuvasti esille myöskin omassa elämässäni, ja siitä paljon puhutaan lähipiirissä. Olemme tänään kuulleet monia hyviä todistuksia siitä, miten tärkeää on se, että meillä on laadukas ja vahva lukiokoulutus ja koulutus ylipäätäänkin. Sillä on valtava merkitys meidän lastemme ja nuortemme ja sitä kautta koko yhteiskunnan hyvinvointiin.

Tämän lakiesityksen takana on hyvin kaunis tavoite, jonka me sovimme hallitusneuvotteluissa, ja pidämme sitä myöskin keskustassa erittäin tärkeänä, että me kaikilla asteilla vahvistamme koulutusta. Tällä ehdotetulla määrärahalisäyksellä tuetaan lukiokoulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia tarjota ja toteuttaa nykyistä laajemmin lukion syventäviä ja soveltavia kursseja.

Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin lähtökohta — jos ajattelee aivan sitä, mistä se lapsen ja nuoren hyvinvointi lähtee, niin se lähtee kodista, ja koulutuksella me voimme sitä hyvin merkittävästi tukea. Siksi pidän erittäin merkittävänä sitä, että hallitus on päättänyt tukea vahvasti sekä perheiden hyvinvointia siellä kotona että myöskin sitten koulutusta, mikä tulee tässä esityksessä konkreettisesti nyt sitten esiin. On tärkeää, että lapsille ja nuorille taataan tasaveroiset koulutusmahdollisuudet koko maassa, ja siksi on hienoa, että sivistysva-

liokunta kiinnittää mietinnössään huomiota siihen, että on tärkeä turvata lukiokoulutuksenkin valtakunnallinen ja alueellinen saatavuus. Toivon, että tämä hyvä askel ja hyvä alku omalta osaltaan tukee meidän nuortemme hyvinvointia ja sitä kautta palvelee koko meidän isänmaatamme.

18.11 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen on tämän hallituksen yksi tärkeimmistä tavoitteista. Ilman osaamisen vahvistamista emme myöskään onnistu niissä työllisyystavoitteissa, joita olemme asettaneet. Tähän liittyy myös tänä päivänä käsittelyssä oleva hallituksen esitys lukiorahoituksesta.

Kuten täällä on monissa edellisissäkin puheenvuoroissa todettu, hallituksen esitys on oikeansuuntainen mutta riittämätön. Hallituksen esitys vahvistaa lukioiden rahoitusta 18 miljoonalla eurolla. Lukiorahoitusta ja sen yksikköhintaa on kuitenkin leikattu vuosina 2014—2019 yhteensä 120 miljoonaa, ja se on näkynyt myös lukiokoulutuksen kehittämisessä paikallisilla tasoilla. Vähennys muodostuu vuosina 2014 ja 2015 tehdyistä julkisen talouden säästöpäätöksistä, vuoden 2013 ja vuoden 2014 arvioidun kustannustason tarkistuksen tekemättä jättämisestä ja vuosien 2016, 2018 ja 2019 indeksikorotusta vastaavista säästötoimista. Elikkä voitaneen todeta, että lukiokoulutuksen valtionosuuskustannukset ovat nyt vuonna 2017 olleet vajaat 700,7 miljoonaa euroa. Näiden kustannustietojen pohjalta on muodostunut sitten myös rahoituslaki 23 §:n mukainen lukiokoulutuksen keskimääräinen vuosittainen yksikköhinta 6 305,44 euroa vuodelle 2020. Jos tätä leikkausta ei olisi tehty elikkä olisimme edenneet sillä toivottavalla tavalla, niin tämä yksikköhinta olisi 7 301,57 euroa. Ja kuten valiokunnassa olemme käyneet keskustelua, meidän tavoitteenamme on, että me pystyisimme siirtymään sellaiseen järjestelmään, että tämä leikkuripykälä voitaisiin pikkuhiljaa poistaa käytöstä ja me voisimme siirtyä oikeisiin laskelmiin ja oikeisiin yksikköhintoihin. Kuten valiokunnan mietinnössäkin todetaan, tavoitteena tulee olla, että lukiokoulutuksen nykyinen rahoitusvaje korjataan poistamalla yksikköhinnasta tehtävät vähennykset. Tämä on tärkeää, kun arvioimme koko toisen asteen koulutusta, sen uudistamista ja siihen liittyvää rahoitusta.

Asiantuntijakuulemisissa nousi esille myös, että nykyinen pienlukioiden rahoitusmalli voi vaikuttaa koulutukseen liittyviin rakennemuutoksiin, jotka tehdään eri alueilla ja varsinkin niillä alueilla, joissa väestökehitys ja ikäluokkien pieneneminen tuovat haasteita. Koulutuksen turvaaminen alueilla, pienissä kunnissa, joissa yläkoulu ja lukiokoulu toimivat tiiviissä yhteistyössä, on tärkeää. Jos lukiokoulutus tullaan poistamaan tältä alueelta, voi se vaikeuttaa myös yläkoulun toimintaa, minkä takia meidän pitää, kun me uudistamme kouluverkkoa ja teemme rakenneuudistuksia näillä alueilla, tunnistaa tämä kokonaistilanne, että me emme lukioratkaisuilla tule heikentämään peruskoulun ja perusasteen koulutusta. Tästä syystä myös saavutettavuutta tulee arvioida, ja tämä tilanne tulee myös nähdä tässä kokonaisuudessa. Tähän kokonaisuuteen oleellisesti liittyy myös yksikköhinnan harkinnanvarainen rahoitus. Tällä hetkellä korotuksen on saanut vuosittain noin kolmekymmentä koulutuksenjärjestäjää. Tämä on myös tärkeää nimenomaan harvaan asutuilla alueilla, ja valiokunnassa meillä oli aivan yksiselitteinen näkemys myös siitä, että kun toisen asteen koulutuksen rahoitusta tullaan arvioimaan, niin myös tämä rahoitus ja näiden koulujen tulevaisuus tulee tässä huomioida yhtenä osana isompaa kokonaisuutta. — Kiitos.

18.15 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomi on kehittynyt köyhästä kehitysmaasta osaavaksi sivistysvaltioksi, koska kaikilla on ollut mahdollisuus taustasta riippumatta käydä maailman parasta koulua ja koulupolkua, ja lukio on tärkeä osa sitä. Koulun ja koulutuksen tulee olla maamme kruununjalokivi, joka on toki päässyt vähän himmenemään viime vuosien aikana.

Lukiokoulutuksen rahoitukseen on kahdella edellisellä hallituskaudella kohdistunut leikkauksia yhteensä noin 120 miljoonaa euroa, ja iloitsenkin siitä, että valtioneuvosto on päättänyt vahvistaa lukiokoulutuksen yksikköhintaa 18 miljoonalla eurolla. Hallitusohjelmamme ”Osallistava ja osaava Suomi” haluaa vahvistaa lukiokoulutuksen laatua ja vielä tuoreen lukiolain toimeenpanoa. On tärkeää, että annamme lukioille myöskin työrauhan, että he voivat kehittää työtään kaikessa rauhassa.

Mitä näistä leikkauksista on seurannut? Opiskelijaryhmien vähimmäiskoot ovat kasvaneet, itsenäisen opiskelun ja etäopiskelun määrä on lisääntynyt reilulla kolmasosalla koulutuksen järjestäjistä. Siihen kaikilla opiskelijoilla ei ole kuitenkaan valmiuksia. Vajaalla kolmasosalla järjestäjistä paikallisesti tarjottavien syventävien kurssien määrä on vähentynyt. Pidän tätä erityisen huolestuttavana, sillä lukio on yleissivistävä koulu, joka antaa laaja-alaisen pohjan jatko-opinnoille ja elämälle. Kun jossakin itselle tärkeässä aineessa ei voikaan edetä pidemmälle ja syvemmälle, kurssikokonaisuudesta tulee pinnallisempi ja hajanaisempi. Soveltavien kurssien määrä on vähentynyt myös reilulla kolmasosalla järjestäjistä. Tätäkin pidän epäsuotavana kehityksenä, koska soveltavissa kursseissa päästään soveltamaan ja käyttämään tietoa ja oppimaan laaja-alaisesti ja teemoittain. Niissä rakennetaan isompaa kuvaa, ja sitä tämä maa tarvitsee.

Sivistysvaliokunta korostaa mietinnössään, että pitkällä juoksulla tarvitaan valtionosuusrahoitus, joka takaa vakaan ja ennustettavan toiminnan. Tämä mahdollistaa myöskin kaikkien koulujen ja myöskin lukioiden pitkäjänteisen kehittämisen. Meidän tulee kehittää koko koulutusjärjestelmäämme kokonaisuutena. Viime vuosina on ollut eri sektoreitten yksittäisiä uudistuksia, nyt meidän täytyy katsoa kokonaisuutta. Onkin lähdössä liikkeelle koulutuspoliittisen selonteon valmistelu, joka katsoo yli vaalikausien.

Toivon, että tämä lisäraha auttaa koulutuksen järjestäjiä tuomaan ja tarjoamaan laajemmin ja lisää lukion syventäviä ja soveltavia kursseja. Tämä vahvistaa opiskelijoiden osaamisen pohjaa, ja syntyy varmasti myös pienempiä ja tehokkaampia opiskeluryhmiä. Näin voidaan paremmin ottaa myös huomioon erilaiset oppijat ja myös erilainen tuen tarve, ja näin tämä koko prosessi edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja hyvinvointia.

Olemme tänäänkin puhuneet nuorten mielenterveyden ongelmista. Myös lukiolaisten opiskelijahuollon palveluja ja opinto-ohjausta tulee kehittää, ja myös kaksoistutkintojen mahdollisuuksia kannattaa vahvistaa, jotta erilaiset oppijat saavat hyvän ja vahvan pohjan maailmankatsomuksensa rakentamiseen ja jatko-opintoihinsa. On tärkeää myös se, että säilytämme pienet lukiot, jotka usein toimivat peruskoulun yhteydessä. Samat opettajat opettavat molemmissa. Pienen lukion lisää pohditaan muutettavaksi saavutettavuuslisäksi. Saavutettavuudesta tulee pitää huolta koko maassa. Koulut eivät saa karata liian kauas kodeista.

Myöskään harkinnanvaraisesta korotuksesta ei tule luopua. Niin kuin kuulimme, 30 koulua saa sitä tällä hetkellä. Lukiokoulutusta annetaan esimerkiksi kansanopistoissa, joissa opiskelijat myös asuvat. Tämä on mahdollisuus sellaisten seutujen nuorille, joiden lähellä ei ole lukiota. Joillekin nuorille koulu ja koti samassa paketissa on juuri se oikea vaihtoehto.

On tärkeää, että pidämme sivistyksestä huolta. Lukio on tärkeä osa suomalaista koulupolkua, jota meidän tulee nyt kehittää kokonaisuutena, että jokainen löytää oman lahjakkuutensa, hyvän buustin elämänikäisen oppimisen polulla.

18.22 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on aivan aiheesta kiitelty tätä lakiesitystä, jolla lukioiden yksikköhintaa vahvistetaan. Aivan erityisen mieluisasti kuuntelin kuitenkin edustaja Hyrkön puheenvuoroa, jossa selvästi on hänen asiantuntemukseensa perustuen tunnistettu, aivan oikein, ne lukiokoulutuksen rahoituksen haasteet, jotka ovat alkaneet jo useita vuosia sitten, itse asiassa ei edes viime vaan sitä edellisellä hallituskaudella. Sen vuoksi me omassa vastalauseessamme esitimmekin, että tätä lukiokoulutuksen rahoitusta tulisi uudistaa kokonaisuutena ja nimenomaan niin, että tämä ikään kuin laskevien kustannusten kierre saataisiin katkaistua. Toivonkin tietysti, että kun tulemme toisessa käsittelyssä esittämään tämän lausumaehdotuksemme, niin saamme sille tukea myös sieltä hallituspuolueiden suunalta.

Kaikki me tiedämme, että lukiokoulutuksen rahoitus on edelleen liian alhaisella tasolla verrattuna niihin toteutuneisiin kustannuksiin, ja varmasti kaikki tässä salissa tänäänkin kauniisti lukiokoulutuksen merkityksestä puhuneet ymmärtävät sen tärkeyden, koska meillä on yhteinen tavoite siitä, että puolet ikäluokasta suorittaisi korkea-asteen tutkinnon, ja sinne merkittävä väylä tietysti on lukio-opinnot. Senkin vuoksi meidän on ehdottomasti huolehdittava siitä, että lukiokoulutuksen rahoitus on riittävällä tasolla, ja toisaalta siitä, että mahdollisesti tulevat uudet uudistukset ovat riittävän voimakkaasti rahoitettuja niin että se ei ainakaan lisää syö lukiokoulutuksen rahoitusta laadun osalta eli esimerkiksi opetuksesta.

18.24 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on kiitelty tästä, ja minä olen samaa mieltä, että on hyvä, että tätä rahaa tuli, mutta kyllä meidän pitää tietysti muistaa se, mitä me täällä mietinnössäkin kaikki totesimme, että tällä hetkellä kunnat kuitenkin rahoittavat lukiota. Kolme neljäsosaa näistä kustannuksista tulee kunnilta ja yksi neljäsosa tulee valtiolta. Kun ne kokonaiskustannukset ovat esimerkiksi 2018 olleet 784 miljoonaa, niin kyllähän se kuntien osuus aika huima osuus on.

En siinä mielessä ollenkaan ihmetellyt sitä, kun meidän asiantuntijat murehtivat sitä tulevaisuutta, että jos tätä rahoitusmallia ei muuteta mitenkään, kun kunnat ovat niin heikossa hapessa taloudellisesti tällä hetkellä, niin mitä se sitten tarkoittaa kuntien mahdollisuudelle ylläpitää, järjestää lukiokoulutusta. Lukiokoulutus on kuitenkin valtavan tärkeä elementti monestakin syystä siellä kunnassa. Monessa kunnassa, aivan niin kuin täällä meidän mietinnössämme todetaan, yläaste ja lukio ovat samoissa tiloissa ja infra on yhteinen ja opettajat ovat yhteisiä, ja jos sitten lukiolle käy jotain, niin se vaikuttaa myöskin siihen perusopetukseen.

Sitten viittaan tähän sivistysvaliokunnan mietintöön, mitä täällä todetaan tästä oppivelvollisuuden nostosta, joka on hallitusohjelmassa: ”Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että lukiokoulutuksen nykyinen selkeä rahoitusvaje korjataan poistamalla yksikköhinnasta tehtävät vähennykset, ennen kuin lähdetään sitovasti arvioimaan oppivelvollisuusuudistukseen tarvittavaa lisärahoitusta. Vaarana on muutoin, että liian nopeasti toisiaan seuraavien muutosten toimeenpanon myötä rahoitusvaje jää korjaamatta ja voi jopa tosiasiallisesti kasvaa, kun otetaan huomioon toiminnalle asetetut kasvavat laadulliset vaatimukset.” Elikkä tämä on vakava huoli, jonka nyt on valiokuntakin esittänyt, ja varmasti

tulemme tätä huomiomaan. Minä toivon tietysti, että kun hallitus pohtii tätä oppivelvollisuuden nostamista ja mietitään näitä kustannuksia, niin tämäkin asia siellä otetaan huomioon. — Kiitos.

18.26 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme juuri eduskunnassa lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta, ja totta kai lukio ja lukiokoulutus puhuttaa.

Ruotsin kielen pakollisuus ylioppilaskirjoituksissa myös puhuttaa ja mietityttää. On tietysti pakko kysyä ja miettiä, mietittiinkö ihan loppuun asti sitä, että tehdään siitä pakollinen. Kielten opiskelua pidän kyllä tärkeänä, mutta minusta on hyvin tärkeää, että olisi myös niitä vaihtoehtoja. Ehkä voisi olla enemmän vaikka englantia vaihtoehtona, lisättäisiin sitä, tai kenties voisi olla venäjä vaihtoehtona. Omassa työssäni tarvitsin paljon enemmän venäjän kieltä kuin englantia tai ruotsia esimerkiksi. Meillä eri paikkakunnilla voi olla erilaiset tarpeet, ja eri ammateissa voi olla erilaiset tarpeet. Apteekkityössä itse kyllä huomasin, että myös venäjän kielelle oli todella tarvetta. Samoin eri ammateissa voi olla niin, että on monenlaisia eri vaihteluja ja tarpeita.

Toisaalta ihmettelen tätä oppivelvollisuutta. Tämä oppivelvollisuusikä on jatkossa 18 vuotta. Mietittiinkö sitä ihan loppu asti? Miksi ei enemmän laiteta tukea sitten ehkä niille, jotka sitä todella tarvitsevat, vaan pakotetaan kaikki olemaan siihen 18 vuoteen asti koulussa? Onko siinä vähän semmoista pakottamisen makua? Meistä kuitenkin jokainen on erilainen, ja on erilaiset koulutustarpeet, ja ne kaikki meidän tulee hyväksyä ja tukea myös kaikkia oppilaita.

18.28 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän kyllä siis kokoomuksen tarpeen profiloitua ja tuoda näitä niin sanottuja vastalauseita esiin, mutta mielestäni nämä monet asiat, lähestulkoon kaikki, jo sisältyvät mietintöön. Enkä nyt usko, että meidän kannattaa tästä kovin suurta erimielisyyttä tai riitaa rakentaa. Tämä sivistysvaliokunnan mietintö on kovin hyvä, ja siinä mielestäni tarpeellisella tavalla tuodaan oleellisuudet myöskin näistä kokoomuksen huomioista esille.

Mutta mikä tärkeintä, tämä itse asia on hyvä: siis 18 miljoonaa euroa lisää lukiokoulutukseen. Varmasti yksimielisyys löytyy siitäkin asiasta, että se on hyvä suunta mutta ei varmastikaan vielä riittävä. Eli työtä täytyy jatkaa siten, että me saamme myös lukiokoulutuksen rahoitusosuutta sille tasolle, että laadukas koulutus ja ennen kaikkea lukiokoulutus on tulevaisuudessakin mahdollista.

18.29 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kun saamme sosiaali- ja terveyspalvelut laajemmille harteille — sitä toivon ja varmasti monet täällä toivovat — niin tällöin koulutus ja sen toteuttaminen ja kehittäminen jää elinvoiman kehittämisen rinnalla kuntien tärkeimmäksi tehtäväksi. Kunnat ovat tällä hetkellä tiukoilla, ja onkin tärkeää, että kun teemme uudistuksia, niin myös korvaamme ne tulevat kulut.

Täällä on kannettu huolta tästä rahoituksen riittämättömyydestä. Meillä oli aika suuri korjausvelka koko koulupolun varrella, ja on jouduttu tekemään toki myöskin valintoja, että mihin rahat suunnataan, missä on kaikkein suurin tarve, ja tähänkin tämä varmasti liittyy.

Mutta tämä on hyvä lähtökohta. Ollaan oikeassa suunnassa. Kun sitten oppivelvollisuutta ja sen laajentamista katsotaan ja valmistellaan, niin muistetaan nämä lukion tarpeet ottaa huomioon.

18.30 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! On ollut todella hyvä kuulla, että huoli lukiokoulutuksesta ja sen rahoituksesta on näinkin laajasti jaettu, sillä kieltämättä viime vuosina se on tuntunut jäävän paitsioon oikeastaan aika laajastikin, yli puoluerajojen. Tämä sama yhteinen huolen kantaminen lukiokoulutuksesta välittyy minun mielestäni erinomaisesti tästä valiokunnan mietinnöstä, jossa nämä keskustelussa esiin nousseet näkökulmat on hyvin huomioitu.

Edustaja Reijosen puheenvuoroon täytyy sen verran viitata, että toisen kotimaisen kielen ylioppilaskirjoituksistahan ei tässä nyt säädetä. Tämä on minusta sen takia vain tärkeää sanoa ääneen, koska lukiokoulutukseen ja ylipäänsä koulutukseen liittyvissä uudistuksissa usein lähtee ikään kuin aika kierroksille se keskustelu ja nuoret itse kokevat aina suurta huolta siitä, että mikä uudistus koskee ketäkin ja milloin mikäkin astuu voimaan. On minusta tärkeätä, että me lainsäätäjinä olemme hyvin selkeitä siitä, milloin mikäkin asia on todellisuudessa etenemässä.

Lukiolaisuus on ainutlaatuinen elämänvaihe, jota toivottavasti tulevaisuudessa leimaa entistä vahvemmin semmoinen sivistys, hyvinvointi, uuden oppiminen ja yhteisöllisyys.

18.32 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Tässä on ollut hyvää keskustelua, ja tosiaan nämä valtiopäivillä käytettävät termit varmasti hämäävät, koska se, että tehdään vastalause asiasta, ei varmastikaan tarkoita sitä, mitä edustaja Kivisaari tässä kysyi, että halutaanko rakentaa riitaa asiasta. Ei varmastikaan. Kokoomus haluaa nimenomaan saada koko tämän salin nyt yhteiseen rintamaan, että näitä lukiorahoituksen perusteita ehkä jopa kunnianhimoisemmin ja nopeammin uudistetaan kuin mitä tässä hallituksen työssä on pohdittu. Tämä on tärkeää nimenomaan siitä näkökulmasta, että saadaan tämä saavutettavuuskriteeri mukaan. Tätähän kokoomus tässä esittää, koska se nykyinen pienten lukioiden tuki ei takaa sitä, että ympäri laajaa Suomea saadaan lukiokoulutus varmistettua. Se voi päinvastoin isommissa asutuskeskuksissa jopa haitata tarkoituksenmukaista rakenteiden uudistamista, jolla voitaisiin siellä taas sitten toimia tehokkaammin ja panostaa koulutuksen laatuun. Tässä mielessä missään nimessä siinä, että kokoomus on tehnyt tämän vastalauseen, jossa se esittää toisaalta lausumaa ja myöskin tätä perustelutekstin muutosta, ei ole kyse minkäänlaisesta riidan haastamisesta vaan päinvastoin positiivisesta kannustamisesta, että eduskunta etenee tässä ripeästi ja lukiokoulutusta kehitetään positiivisella otteella.

18.33 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Juuri näin. Tietenkin se ero siinä, ja se, minkä takia toivoimme ja esitimme lausumaa myös valiokunnassa, on se, että sehän edellyttää sitä, että sitä rahoitusta on uudistettava. Nyt kun hallitusohjelmaa luen, niin siellähän sellaista kirjausta ei ole, vaan tässä nimenomaan nyt toteutettiin se, mitä lukiokoulutuksen osalle oli ajateltu lukuun ottamatta tätä oppivelvollisuusiän pidentämistä, mutta sehän ei ole varsinainen lukiokoulutuksen rahoitukseen kytkeytyvä uudistus, vaan siinä enemmänkin kustannukset menevät sitten oppikirjojen ja materiaalien maksamiseen.

Todellakaan ei tässä ole tarkoitus millään tavalla riitaa haastaa, mutta siitä vain haluan muistuttaa kuitenkin, että lukiokoulutusta ei viime kaudellakaan unohdettu siinä mielessä, että koko lukiolakihan uudistettiin. Silloin muistaakseni täällä oli hyvinkin yksimielistä kannatusta sen takana, että korkeakoulukurkistukset, eli mahdollisuus esimerkiksi tutustua korkeakouluopintoihin, tuotiin velvoittaviksi kaikille lukioille. Samanaikaisesti myös lisättiin kansainvälistymistä, eli jokaisella on mahdollisuus kansainväliseen jaksoon. Se ei välttämättä tarkoita aina vaihtoa ulkomailla, se saattaa tarkoittaa myös opiskelua esimer-

kiksi englanniksi tai jollain muulla kielellä. Lisäksi vahvistettiin oppilaanohjausta lukioissa, mikä on entistä tärkeämpää nyt, kun korkeakoulujen opiskelijavalintoja painotetaan enemmän suoraan ylioppilastutkinnon perusteella tapahtuvaksi. Näihin uudistuksiin varattiin sitten myös lisäresursseja. Eli siinä mielessä ei missään nimessä voida sanoa, että lukiokoulutusta olisi viime kaudella unohdettu.

Kuten tuossa aiemminkin todettiin ja valiokunnan mietinnössä hyvin tulee esiin, lukiokoulutuksen rahoituksen yksikköhintaan tullaan edelleenkin, tulevinakin vuosina tekemään leikkaus, eli kustannukset ovat edelleenkin tulevaisuudessa korkeammat kuin niihin saatava rahoitus. Ja tämä on se asia, mihin me toivoisimme ripeämpää otetta. Eli toivomme, että rahoitusjärjestelmä uudistettaisiin kokonaisuutena niin että päästäisiin vihdoin vähitellen sitä kohti, että rahoitus vastaisi paremmin syntyneitä kuluja eikä suunta olisi toisensuuntainen.

18.36 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Mielestäni täällä on ollut erittäin hyvää keskustelua siitä, että me olemme kaikki lukiokoulutuksen puolella. Kyllähän se antaa yleissivistyksen ja vahvistaa yleissivistystä ja valmentaa korkeakouluopiskeluihin. Ja aivan niin kuin edustaja Multala sanoi, viime kaudella on paljon tehty lukiokoulutuksen uudistamiseksi. Sitten, mikä tuli myöskin mielestäni valiokunnassa ja tuossa mietinnössäkin erinomaisen hyvin, ei täällä salissa oikeastansa ole yhtään ainutta sellaista puoluetta, joka ei olisi jollain lailla ollut vaikuttamassa siihen, että lukiokoulutukseen on niitä vähennyksiä tehty. Ne on sieltä vuodesta 2014 lähtien tehty, ja se on erittäin valitettavaa. Mielestäni tässä ei kannata sellaiseen vastakkainasetteluun lähteä, että jos joku tekee vastalauseen, niin se olisi riidan haastamista. Mielestäni tämä talo on poliittisia puolueita täynnä ja meillä on vain eri näkemyksiä tästä asiasta.

Kokoomuksen näkökulma on se, että meidän pitäisi rahoitusjärjestelmää uudistaa, koska kyllähän totuus on se, että vaikka tässä nyt tulee lukioitten näkökulmasta 18 miljoonaa, niin se valtiolta tuleva on vain 7,5 miljoonaa, ja silloin se on kunnilta pois. Kun kunnat ovat nykyäänkin jo vaikeassa tilanteessa, niin ovathan tämä valtionosuusjärjestelmä, mikä tässä nyt on, ja nämä siihen liittyvät vähennykset hyvin merkillinen laskentakaava. Kun valtionosuus tulee, se on yleensä 20—40 prosenttia, joskus vähän enemmänkin, ja varsinkin jos on uusia tehtäviä, niin se on 100 prosenttia. Mutta joka tapauksessa tässä lukion rahoitusmallissa on hyvin erikoinen tämä laskentakaava, ja siitä syystä on mielestäni tuiki tärkeää, että sitä nyt katsotaan vielä vähän uusin silmin, että voisiko tämän rahoitusjärjestelmän uudistaa. Ottaen huomioon sen, että oppivelvollisuusikää ollaan nostamassa, kyllähän tämä pitää korjata siellä samanaikaisesti sitten, jos me todella päädymme siihen. Tämä oppivelvollisuuden nostaminenhan on aika fataali ongelma lukiokoulutuksessa, jos rahoitusta ei korjata. Siihen viittasivat myös asiantuntijat. Mutta uskon, että tästä päästään eteenpäin ja olemme kaikki lukion puolella. Eikö niin?

18.38 **Pasi Kivisaari kesk:** Puhemies! Tästä edustaja Risikon puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Uskon, että jokainen edustaja, joka täällä salissa tällä hetkellä istuu, on juuri lukiokoulutuksen — laadukkaan, tasokkaan lukiokoulutuksen — puolella, ei kahta sanaa. Uskon, että meillä on vahva konsensus tämän asian suhteen.

Edustaja Autto ansiokkaassa puheenvuorossaan peräänkuulutti ja toi esille tätä saavutettavuuskriteeriä, joka on mielestäni myöskin erittäin tärkeä asia. Luen suoraan, mitä sivistysvaliokunnan mietintö asiasta sanoo: ”Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että saavutetta-

vuuskriteeri sisällytetään osaksi lukion rahoitusjärjestelmää, ja pitää toivottavana, että tämän suuntainen uudistus toteutetaan jopa ennen laajempaa rahoitusjärjestelmän uudistusta.” Muun muassa tämä lause on osoitus sivistysvaliokunnan tahtotilasta ja voimakkaasta tarpeesta nähdä alueelliset, valtakunnalliset ja paikalliset haasteet, joita lukiokoulutuksen saavutettavuuteen liittyy.

18.39 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kun on keskusteltu tästä oppivelvollisuusiän laajentamisesta, niin on tärkeää muistaa, että siinähän ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus ja kolmas polku ovat rinnakkain. Kyllä meidän täytyy katsella näiden välistä yhteistyötä, niin että siellä sujuvasti nuoret löytävät sen oman paikkansa. Eli ei tämä oppivelvollisuusiän laajentaminen ole myöskään lukiosta erillinen asia. Ja samalla kun sitä kehitämme, on tärkeää kehittää opiskelijahuoltoa ja opinto-ohjausta, niin että jokaisesta nuoresta saadaan koppi, että jokainen löytää sen oman koulunsa ja paikkansa.

18.40 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Olemme tosiaan edustaja Kivisaaren kanssa täysin samaa mieltä saavutettavuuden saamisesta lukiokoulutuksen rahoituskriteereihin. Ehkä se, mitä tässä painotamme, vähän eroaa. Sivistysvaliokunta on tehnyt erinomaisen mietinnön, ja tietysti se, että tämä rahoituskriteeriasia on siellä mietinnössä mukana, on tärkeää, mutta onhan valtioneuvoston suuntaan aivan eri tavalla vahva viesti asiasta, jos eduskunta hyväksyy tähän mietintöön liitetyn lausuman asiasta. Tämän vuoksi kokoomus on tätä lausumaa esittänyt, ja tähän valtioneuvoston tulee tarttua, mikäli lausuma tähän liitetään. Siinä mielessä, kun meillä näin laaja yhteisymmärrys vallitsee, tietysti toivon, että sitten toisessa käsittelyssä, kun lausumasta on mahdollisuus päättää, salissa tosiaan voitaisiin olla vaikka yksimielisiä asiasta.

18.41 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos tästä hyvästä keskustelusta. Tuntuu tosiaan, että asiasta olemme hyvinkin samaa mieltä. Ehkä sitten vain siitä, millä aikataululla tätä rahoitusuudistusta lähdetään viemään eteenpäin, meillä on hieman erilaisia näkemyksiä, mutta se on tietenkin ymmärrettävää, että näin on. Tunnistan tilanteen, ja näin olkoon. Todella on hyvä todeta, että ero siinä on todella se, että lausumalla velvoitetaan käytännössä valtioneuvosto tekemään se rahoitusuudistus ja tuomaan esitys eduskunnalle, kun taas, jos me sivistysvaliokuntana toteamme, että se on tärkeää, niin pidämme sitä hyvin tärkeänä mutta se ei velvoita ketään tekemään yhtään mitään. Tässä on se ero. Me koemme, että se on niin tärkeä asia, että meidän tulisi edellyttää valtioneuvosto tuomaan meille rahoitusuudistus tänne, koska sitä pohtiva työryhmä todella jo niitä malleja on keskuudessaan pohtinut ja käytännössä totesi ääneenkin sitä julkistaessaan, että tässä on nyt aika poliittisten päätösten ja että työryhmä ei esitä mitään yhtä mallia vaan odottaa, että tästä sitten poliitikot, eli hallitus, valtioneuvosto, tekevät päätöksen ja mahdollisesti sitten tuovat esityksen tänne eduskuntaan. Sitä me tietenkin tällä meidän esittämällämme lausumalla, jonka sitten toisessa käsittelyssä esitämme, toivomme, ja toivomme tietenkin saavamme sille mahdollisimman laajan kannatuksen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 35/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden terveysteknologiaan liittyvien tehtävien siirtämistä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 81/2019 vp
Valiokunnan mietintö StVM 13/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.43 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 13/2019 vp käsittelee hallituksen esitystä, jossa esitetään terveysteknologiaan liittyvien tehtävien siirtämistä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvirasta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimeaan.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksesta annettua lakia, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annettua lakia, terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annettua lakia, vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettua lakia, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettua lakia, biopankkilakia, lääketieteellisestä tutkimuksesta annettua lakia, veripalvelulakia sekä geenitekniikkalakia.

Tavoitteena on organisoida eräät terveysteknologian lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät valtionhallinnossa uudelleen. Siirrolla tavoitellaan terveysteknologia-alan sekä hoitokäyttöön tarkoitettujen tuotteiden laatuun ja turvallisuuteen liittyvän asiantuntemuksen keskittämistä ja sitä kautta synergiaetujen saavuttamista. Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen oikeudesta periä maksu suorittamastaan tarkastuksesta. Lisäksi lakien muutoksenhakua koskevat säännökset muutetaan vastaamaan vuoden 2020 alusta voimaan tulevan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain vaatimuksia. Terveysteknologia on voimakkaasti kehittyvä toimiala, jonka keskeisenä osana ovat terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet. Maailmanlaajuisilla markkinoilla toimiva kasvuala on merkittävä myös Suomen viennin ja talouden kannalta. Alalla kehitetään jatkuvasti esimerkiksi uusia innovatiivisia yhdistelmävalmisteita terveydenhuollon laitteista ja lääkkeistä mukaan lukien solu- ja geeniterapiavalmisteet ja kudosvalmisteet.

Valviran lupahallinnon ohjauksen ja valvonnan tehtävät liittyvät pääosin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja palvelujärjestelmän toimintaan. Lisäksi Valviralla on muun muassa kudoslaissa laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä biopankkilaissa ja geenitekniikkalaissa säädettyjä tehtäviä. Fimean ydintehtävät liittyvät lääkealan toimijoiden valvontaan sekä lääkevalmisteiden ja lääkehoitojen arviointiin. Fimean keskeisenä tehtävänä on myös valvoa tuoteturvallisuutta. Valviran ja Fimean valvontatehtävät ovat osittain päällekkäisiä kudoslain mukaisissa tehtävissä. Biopankkitoiminnan Valviralle kuuluvassa ohjauksessa ja valvonnassa Fimea ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ovat toimineet asiantuntijaviranomaisina.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena varautua myös viranomaistoiminnassa terveysteknologian nopeaan kehitykseen. Valiokunta toteaa, että muutosten toimeenpanossa on syytä kiinnittää huomiota lupaprosessien sujuvuuteen ja viranomaisten yhteistyöhön. Siirtyviin tehtäviin liittyy esimerkiksi näytteitä antaneiden henkilöiden yksityisyydensuojan ja itsemääräämisoikeuden turvaamisen kannalta merkittäviä näkökohtia, joista tulee jatkossakin huolehtia. Kudoslain ja tutkimuslain mukaiset tehtävät sekä biopankkeihin ja geenitekniikkaan liittyvät tehtävät on perusteltua keskittää samalle taholle kuin terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden ohjaus- ja valvontatehtävät. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, kyseessä on rajattua asiantuntemusta vaativa tehtäväalue, jota hoidetaan pienellä, osin jaetulla, resurssilla. Terveysteknologiaa koskevat direktiivit ovat korvautumassa uusilla EU:n asetuksilla, joiden siirtymäajat jatkuvat osittain useita vuosia. Uudet asetukset lisäävät myös ohjeistuksia ja neuvonnan tarvetta ja asettavat viranomaisvalvonnalle uusia vaatimuksia ja tehtäviä, jotka edellyttävät resurssilisäyksiä ja henkilöstön osaamisen laajentamista ja syventämistä.

Hallituksen esityksen mukaan Valvirasta Fimeaan siirtyvät 14 virkaa ja näihin virkoihin nimetyt virkamiehet. Fimealla on pääpaikka Kuopiossa ja toimipaikat Helsingissä, Tampereella ja Turussa. Valvirasta siirtyvä henkilöstö työskentelee Helsingissä, kuten myös pääosa Fimean henkilöstöstä. Esityksen perustelujen mukaan tarkoitus on, että virkojen siirtymisiä toiselle paikkakunnalle ei muutoksen myötä tulisi. Valiokunta toteaa, että Fimea toimii usealla paikkakunnalla ja voi jatkossa tarjota siirtyvälle henkilöstölle mahdollisuuksia vaihtaa halutessaan työskentelypaikkakuntaa.

Valiokunta on tehnyt asiantuntijakuulemisten perusteella eräitä pieniä pykäläkohtaisia tarkennuksia lakiehdotuksiin. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

18.48 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Me käsittelemme merkittävää terveysteknologiaan liittyvää asiaa, ja siihen kuuluu hyvin moninaisia asioita, kuten biopankkiasioita ja kudosasioita, kuten juuri äsken valiokunnan puheenjohtaja monipuolisesti kertoi.

Hallitus esittää, että eräät tehtävät siirtyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että tehtäviä siirtyy Valvirasta Fimeaan. On merkittävää, että Fimea toimii monella paikkakunnalla, ja se tulisi aina huomioida. Fimean pääpaikka on kuitenkin Kuopio. Toivoisin, että jos jatkossa Fimealle tulee uusia tehtäviä ja uusia virkoja avataan sinne, otetaan huomioon myös se pääpaikka, joka on Kuopiossa. Muutoin Fimea toimii myös Helsingissä, Tampereella ja Turussa.

18.49 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt puheenjohtajansa Anu Vehviläisen johdolla perustellun mietinnön, ja se, että Valvirasta siirretään näitä tiettyjä tehtäviä Fimeaan, on varmasti perusteltua siltä pohjalta, mitä tässä edustaja Vehviläinen edellä meille kertoi.

Tässä valiokunnan mietinnössä kuitenkin kiinnitti huomiotani yksi perustelu, joka oli mielestäni aika keskeinen perustelu tähän asiaan sekä käytännössä että myös ehkä tällä tavalla filosofisesti. Se, että Fimea valvoo nimenomaan tuoteturvallisuutta, on näkökulma, jolla perustellaan sitä, että tällaisen terveysteknologian valvominen sitten siirretään sinne Fimeaan. Toivon tietysti, että lakeja siellä sosiaali- ja terveysministeriössä valmistelevat virkamiehet ja toisaalta me kansanedustajat täällä Arkadianmäellä näkisimme terveystek-

nologian paljon laajempana mahdollisuutena kehittää nimenomaan niitä terveydenhuoltoon ja hyvinvoinnin ja terveyden lisäämiseen liittyviä toimintatapoja kuin vain siten, että ne ovat tuotteita, jotka palvelevat jotain yksittäistä käyttötarkoitusta. Nimenomaan sillä, että kehitämme samalla toimintatapoja, kun omaksumme näitä uusia terveysteknologiaan liittyviä tuotteita, voimme saada niitä hyötyjä, joita esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella — sillä hallinnollisella uudistuksella, mitä on vuosikausia Suomeen puuhattu — on ajateltu saatavan.

Näen, että tämä terveysteknologian laaja ja järkevä hyödyntäminen on nimenomaan avain siihen, että voidaan saavuttaa myös niitä toiminnallisia parannuksia, joilla toisaalta jatkuvasti palveluitten laatu kohenee mutta samalla saavutetaan myös ne kustannusten kasvua hillitsevät vaikutukset, mitä esimerkiksi sote-uudistuksella on tavoiteltu.

18.51 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen esitteli ansiokkaasti tämän asian, joka sinänsä ei näytä tietenkään suurelta, kun tässä siirretään 14 henkilön resurssi Valviralta Fimealle, mutta aivan kuten edustaja Autto tässä äsken totesi, tämä liittyy tietysti laajaan kokonaisuuteen eli terveysteknologiaan, jossa Fimea on luontevampi valvomaan uuden teknologian käyttöönottoa ja sen markkinoille tuloa ja sen turvallisuutta kuin Valvira, joka enemmän on ammattihenkilöiden ja organisaatioiden valvontaan keskittyvä.

Mutta mitä tämä vähän ehkä mystiseltä tuntuva terveysteknologia on? Suomessa on ehkä noin toistasataatuhatta terveysteknologista sovellusta, ja meillä on semmoisessa organisaatiossa, jossa terveysteknologian valmistajat ovat yhteen liittyneet, yli sata jäsenyritystä. Suomessa terveysteknologiavienti on noussut ja kasvanut viime vuosina. Se on tällä hetkellä yli kaksi miljardia euroa. Tuonti on noin miljardin euron, eli olemme selvästi voitolla viennissä verrattuna tuontiin. Ennen kaikkeahan se on tietenkin teknologiaa, joka helpottaa tavattoman monien eri sairausryhmien arkisessa hoidossa. On kysymys diabeteksesta, sydänsairauksista, ortopediasta, siellä käytetään kallista teknologiaa. Sen on tietenkin oltava turvallista, mutta sen varsinainen tarkoitushan on juuri se, minkä edustaja Autto tässä sanoi: auttaa ihmisiä ja auttaa sitten tietenkin ihmisiä tässä hoitoprosessissa. Kun teknologia muuttuu, niin pitää toimintakäytäntöjenkin muuttua.

Eli halusin tällä puheenvuorollani vain korostaa sitä, että terveysteknologia, johon nyt pieneltä osaltaan liittyy tämä valvonnan siirto kahden eri viranomaisen välillä, on todella tärkeää sekä meidän hoitojärjestelmälle että kansantaloudelle.

18.53 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvin lyhyesti vain haluan kiittää edustaja Lindéniä. Kun meillä on sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hänen kaltaisiaan asiantuntijoita, niin voimme luottaa siihen, että tässä varmasti valiokunnan mietintö on täysin perusteltu, enkä missään nimessä ole siitä eri mieltä, vaan omalla puheenvuorollani halusin erityisesti korostaa sitä, että tämä terveysteknologia tulee myös terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi heidän työtään varmentamaan, jaksamistaan edistämään ja niin edelleen. Tämä on tietysti sitä työtä, mitä siellä Valvirassa valvotaan, mutta tässä varmasti viranomaiset, Valvira ja Fimea, tekevät myös hyvää yhteistyötä siinä, että terveysteknologiasta saadaan suomalaisille täysimääräinen hyöty.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 81/2019 vp sisältyvien 1.—9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020
Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 talousarvioesityksen (HE 29/2019 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 29/2019 vp
Talousarvioaloite TAA 1-392/2019 vp
Hallituksen esitys HE 89/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Talousarvioaloitteet lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

18.54 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Täällä aloitteiden joukossa on edustaja Heinosen tekemä kokoomuksen aloite siitä, että tämän täydentävän budjettiesityksen yhteydessä annettaisiin Maahanmuuttovirastolle lisäresursseja 8 miljoonaa euroa. On valitettavaa, että hallitus täydentävässä budjetissaan ei osoittanut Maahanmuuttovirastolle lisävoimavaroja, lukuun ottamatta esitettyä 2:ta miljoonaa euroa näihin tietojärjestelmäasioihin.

Kuitenkin Maahanmuuttoviraston kriisi on kaikkien tiedossa. Hallintovaliokunta antoi budjetista valtiovarainvaliokunnalle yksimielisen lausunnon, jossa hyvin suorasanaisesti todettiin, että nykyisillä voimavaroillaan Maahanmuuttovirasto ei pysty noudattamaan lakisääteisiä määräaikoja. Maahanmuuttovirasto on saanut oikeusasiamieheltä ja muilta valvontaviranomaisilta useita huomautuksia siitä, että lakisääteisiä määräaikoja ei noudateta. Mutta vikahan ei ole Maahanmuuttoviraston, joka tekee, niin kuin pitää tehdä, huolellista työtä. Vika on hallituksen ja eduskunnan, jotka eivät anna Migrille riittäviä voimavaroja. Siellä on jonossa työperäiset maahanmuuttoasiat, joista yritykset kärsivät, siellä on opiskelijoiden oleskelulupa-asiat, joista nämä opiskelijat ja opinahjot kärsivät, ja siellä on humanitäärisen maahanmuuton hakemuksia eli turvapaikkahakemuksia, joiden viipymisestä kärsivät yhtäältä veronmaksajat, jotka liian pitkään joutuvat näitä ihmisiä vastaanottokeskuksissa elättämään, mutta toisaalta tietysti nämä turvapaikanhakijat itse, koska heidän kohdallaan jo inhimillisistä syistä olisi tärkeää, että he saisivat nopeasti tiedon siitä, ovatko he kansainvälisen suojelun tarpeessa eli onko heillä oikeus jäädä maahan vai onko heidän palattava kotiin.

Nyt me olemme nähneet vielä tämän lisäksi, että perustuslakivaliokunta on tyrmännyt erittäin tiukasti tämän ehdotuksen automaattisen päätöksenteon laajentamisesta Maahanmuuttovirastossa, ja edelleen me olemme nähneet, että Maahanmuuttovirasto aikoo Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomion vuoksi käydä 500 vanhaa tapausta uudelleen läpi, joten kyllä todella vetoan nyt valtiovarainvaliokuntaan, että Maahanmuuttoviraston resursseja lisättäisiin, koska se olisi kaikkien etu.

18.57 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustajakollega Zyskowiczin sanoihin on helppo yhtyä. Olemme jättäneet aloitteen, jolla Migrille lisättäisiin ensi vuonna kaiken kaikkiaan 10 miljoonaa euroa nimenomaan sen takia, että meillä on ruuhkautunut tilanne siellä, ja nyt on kyse isolta osin työluvista. Niiden jonot ovat tällä hetkellä jopa neljä kuukautta, kun ajan pitäisi olla mieluumminkin viikkoja, jos ei jopa päiviä. On puhuttu myös erityisosaajien nopeammasta lupakäsittelystä, ja kyllä sitäkin toisaalta itse olisin valmis kannattamaan. Minun mielestäni meidän politiikkamme on silloin epäonnistunut, jos yksikin Suomeen tuleva huippuosaaja ei lopulta tänne tulekaan sen takia, että tuon luvan saanti olisi kestänyt neljä kuukautta ja tämä huippuosaaja on sen aikana rekrytoitu vaikkapa Ruotsiin, Tanskaan, Saksaan, Intiaan tai johonkin muuhun maahan, ja meidän pitää näissä olla nopeampia.

Viime kaudella erityisesti vihreät pitivät kovaa ääntä siitä, että eduskuntaan tuodaan perustuslain vastaisia esityksiä. Täällä käytettiin erittäin tiukkaa kieltä myös sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton taholta siitä, että tuodaan perustuslain vastaisia esityksiä ja niitä runnotaan eduskunnassa läpi. Nyt ei voi kuin ihmetellä, että kun meillä on vihreä sisäministeri Ohisalo, niin hän tuo eduskuntaan esityksen automaattisesta päätöksenteosta, joka nyt on todettu ainakin kuudelta eri kohdalta perustuslain vastaiseksi. Hämmästyttävää, että ei toimita niin kuin puhutaan.

Arvoisa puhemies! Avustajakunta on toinen, jota kokoomus on arvostellut. Sitä kasvatettiin valtavasti, lähes sata avustajaa palkattiin Rinteen hallitukselle, ja nyt viimeistään tämä Posti-keissi on osoittanut sen, että ei siitä ole mitään hyötyä, että esimerkiksi ministeri Paaterolla on yksi valtiosihteeri ja kolme avustajaa. Eivät hekään pysty näköjään tätä tilannetta hallitsemaan, ja nyt näyttää siltä, että rikkinäinen puhelin on näiden avustajien välillä, ministerin välillä, omistajaohjauksen välillä, ja sen takia on parempi, että palataan ja vähennetään avustajakuntaa. Kokoomus on esittänyt, että tultaisiin toimeen huomattavasti pienemmällä määrällä avustaja-armeijaa, ja nämä meidän aloitteemme koskevat kaikkien hallinnonalojen avustajamäärän kohtuullistamista.

19.00 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heinonen on tehnyt ensi vuoden talousarvioon liittyen lukuisia erittäin hyviä ja perusteltuja aloitteita, ja toivon todella, että ne menestyvät sekä tuolla valtiovarainvaliokunnan tarkassa harkinnassa että sitten myös täällä salissa, kun ensi vuoden talousarviosta lopulta päätämme.

Mutta haluaisin ottaa vielä esiin myös tämän edustaja Zyskowiczin esiin tuoman lisärahoitustarpeen Migrin osalta. On juuri tällä hetkellä ajankohtaista, kun Lapin matkailu on kovassa kasvussa, että sinne tarvitaan osaajia, ja näitä osaajia on myös ihan sellaisilla aloilla, joita ei välttämättä perinteisesti osata tähän kategoriaan ajatella. Tarvitaan vaikkapa ihan tavallisiin asiakaspalvelutehtäviin henkilöitä, joilla on kielitaitoa, jolla sitten palvella näitä ympäri maailmaa tulevia asiakkaita. Me suomalaiset olemme siinä mielessä onnekkaassa asemassa, että meillä on maailman paras koulutus ja noin lähtökohtaisesti olemme saaneet laajan kielitaidon, jolla pärjäämme maailmalla kulkiessamme, mutta maailmalla on paljon ihmisiä, jotka eivät asioi vaikkapa englannin kielellä, vaan he toivovat saavansa palvelua nimenomaan omalla äidinkielellään, ja näiden kielten — esimerkiksi Aasiassa, Lähi-idässä tai vaikkapa itäisessä Afrikassa puhuttavien kielten — osaajia taas Suomesta löytyy paljon vähemmän, mutta on hyvin luontevaa, että myös asiakaspalvelutehtäviin yritykset tarvitsevat sitten henkilöitä, jotka puhuvat näitä kieliä. Annan konkreettisen esimerkin: Vaikkapa Turkish Airlines on ensi viikolla aloittamassa suoria reittilentoja Istanbulin

ja Rovaniemen välillä, ja avautuu aivan uudenlainen kasvumarkkina Lähi-idässä, itäisessä Afrikassa, Intiassa ja niin edelleen tämän uuden yhteyden kautta, niin että aika nopeastikin täytyy pystyä reagoimaan sitten yrityksissä niihin asiakaspalvelutarpeisiin, mitä nousee. Ja kun nyt tiedetään, että kuukausia joutuu sitten näitten rekrytointien osalta odottamaan, niin se ei tietenkään ole toivottava tilanne. Tässä mielessä tätä Migrin toimintaa pitää sekä määrärahoin tukea että varmasti sitten prosesseja kehittämällä myöskin joutuisammaksi saada.

Tämän halusin vielä, arvoisa puhemies, tähän todeta.

19.02 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! On mielenkiintoinen tilanne. Olemme täällä edustaja Autton kanssa kahdestaan täysistunnossa ja puhumme tärkeästä asiasta.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhemies on kolmas.

Anteeksi, arvoisa puhemies! — Tämä Migrin tilanne: Koska olen hallintovaliokunnan jäsen, olen ollut sitä tilannetta siellä käsittelemässä, ja minulle on syntynyt se käsitys, että kun viime vuonna hyväksyttiin vuoden 2019 talousarvio, pitkälti tehtiin johtopäätöksiä sen pohjalta, että turvapaikanhakijoiden määrä — siis nimenomaan turvapaikanhakijoiden määrä — on Suomessa vähentynyt viime vuosina, ja sen takia määräraha mitoitettiin liian pieneksi. Sehän oli johtamassa sitten tässä yt-menettelyyn loppuvuonna. Nyt tällä lisämäärärahalla, joka on annettu, voidaan tämä yt-menettely välttää, mutta nyt on noussut esille aivan selvästi uusia tarpeita sen takia, että Migrin tehtävät ovat itse asiassa lisääntyneet monelta osin, ja on mielestäni aika selvä asia, että me joudumme ensi vuodelle mitoittamaan sitä määrärahaa suuremmaksi kuin mitä nyt alustavasti talousarviossa on.

Itse käytin kyllä hallintovaliokunnassa puheenvuoron tässä yhteydessä — en häpeä sitä millään lailla tunnustaa — kun sanoin, että olen työskennellyt monissa organisaatioissa vaativissa johtamistehtävissä ja en aina halua heti ensimmäiseksi lähteä määrärahoja lisäämään, vaan täytyy käydä prosessit läpi ja miettiä, voidaanko tehostamalla saada jotain enemmän aikaiseksi. Mutta nyt näyttää lopputulema siltä, että tarvitaan sekä—että. Tarvitaan toiminnan tehostamista ja prosessien kehittämistä mutta myös lisää määrärahoja.

19.04 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Tosiaan haluan vielä tähdentää sitä, että kun Migrin resursseja aiemmin jouduttiin turvapaikkatilanteen vuoksi kasvattamaan ja arvioitiin, että turvapaikkahakemusten määrä vähenee, ja resursseja vähennettiin eikä ehkä nähty sitä, että ulkomailta tulevan työvoiman tarve Suomessa näin nopeasti kasvaa, niin en tietenkään myöskään omalla puheenvuorollani tarkoita sitä, että ulkomailta tulevat tulisivat tehtäviin, joita suomalaisetkin voisivat hoitaa — elikkä tapahtuisi ilmiö, josta ehkä täällä salissa jotkut puhuvat, että ulkomainen työvoima syrjäyttää suomalaista — vaan päinvastoin.

Kun me saamme näitä avainosaajia, esimerkiksi hindiä puhuvia henkilöitä tai sitten tuolta Itä-Afrikasta tuleville henkilöille heidän kulttuuriaan tuntevia, asiakaspalvelutehtäviin tulevia ammattilaisia, niin me saamme nämä uudet asiakasryhmät sitten mukaan meidän matkailuumme. Sieltä saadaan kasvavia asiakasvirtoja, jotka pystyvät sitten mahdollistamaan myös tämän nyt hyvin sesonkipainotteisen matkailun muuttumisen entistä ympärivuotisemmaksi. Ja tämä tuo nimenomaan kestävää työtä ja toimeentuloa yrityksille ja työntekijöille ympäri Suomen, ei vain Lappiin.

Kun tämä ilmiö, että saadaan tätä ympärivuotisuutta aikaan tuolla palveluita tarjoavissa yrityksissä ympäri maan, vahvistaa sitten sitä kykyä houkutella myös näiltä perinteisemmiltä markkinoilta — esimerkiksi Britanniasta ja Keski-Euroopan maista, jotka nyt ovat olleet hyvin vahvasti jouluun ja keskitalveen sidottuja esimerkiksi tuolla Lapissa — niin heitä saadaan houkuteltua myös entisestään paremmin vaikkapa kesäasiakkaiksi.

Tämä kaikki vahvistaa sitten sitä, että esimerkiksi kansallinen lentoyhtiömme Finnair pystyy pitämään kannattavuuttaan, täyttöasteitaan kotimaan reiteillä myös korkealla tasolla ympäri vuoden, ja tämä tuo valtavasti hyväpalkkaisia töitä myös esimerkiksi tänne pääkaupunkiseudulle, elikkä kysymys ei ole ollenkaan vain Järvi-Suomen tai Lapin asiasta vaan koko isänmaan asiasta, että matkailu menestyy.

Keskustelu päättyi.

Talousarvioaloitteet TAA 380—392/2019 vp lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 29.11.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola